

Пшъэрылъхэр зэдагъэнэфагъэх

АР-м и Лышхъэу Тхыакушынэ Аслъан ОАО-у «Зарубежводстрой» зыфилорэм ипашэу Евгений Гудзенчукрэ ащ игуадзэу Владимир Кузнецовырэ тыгъуасэ зэлуклэгъу адырилагъ.

Ащ хэлэжыагъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Муратрэ ФГБУ-у «Мелиорационкэ ыккы мэкъумэщ хъызмэтым псыр лэклагъэхъэнымккэ Гъелорышланлэм» ипашэу Хъэпэе Азэ-матрэ.

Тапэккэ лэф зэрэзэдэшлэщтым, гухэлъэу ащккэ ялэхэм лъэ-ныкыуитлур зэдэгъушылагъ, пшъэрылъхэр зэдагъэнэфагъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Къулыкъум илофшлагъэхэр зэфихысыжыгъэх

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу клоц лэфхэмккэ и Министерствэ иколлегии игъэккытыгъэ зэхэсыгъо тыгъуасэ илагъ. Къулыкъум 2015-рэ илээсым лэфэу ышлагъэм изэфэхысыжыгъын ыккы кыхыгъэ илээсым пшъэрылъэу зыфигъэуцужыгъэхэрэм ар афэгъэхыгъагъ.

Зэхэсыгъом хэлэжыагъэх Адыгеим и Лышхъэу Тхыакушынэ Аслъан, федеральнэ инспектор шхыалэу Лылуужу Адам, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхыаматэу Владимир Нарожнэр, Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, республикэм ихэбзэухумэккэ къулыкъухэм япашэхэр, нэ-мыккхэри.

лофтхыабзэм АР-м и Лышхъэу Тхыакушынэ Аслъан, федеральнэ инспектор шхыалэу Лылуужу Адам, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхыаматэу Владимир Нарожнэр, Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, республикэм ихэбзэухумэккэ къулыкъухэм япашэхэр, нэ-мыккхэри. лэфхэмккэ и Министерствэ иколлегии игъэккытыгъэ зэхэсыгъо тыгъуасэ илагъ. Къулыкъум 2015-рэ илээсым лэфэу ышлагъэм изэфэхысыжыгъын ыккы кыхыгъэ илээсым пшъэрылъэу зыфигъэуцужыгъэхэрэм ар афэгъэхыгъагъ.

Цыфхэм ярэхъатныгъэрэ ящынэгъончъагъэрэ къэуху-мэгъэнхэм, бзэджэшлагъэхэм япчъагъэ нахь маккэ шыгъэным хэбзэухумэккэ къулыкъухэм аналэ тет. Непэ анахъэу тыз-гъэгумэккырэ юфыгъохэм ащыц экстремизмэм ыккы террориз-мэм япхыгъэ бзэджэшлагъэхэр

республикэм кымыхуухъанхэр, — кыыуагъ Тхыакушынэ Аслъан. — Джащ фэдэу тигъо-гухэм къатехуухъэрэ хуыгъэ-шлагъэхэм, ахэм ахэкуадэхэрэм япчъагъэ нахь маккэ шыгъэным, водителхэм ягъэхъазырын ило-фыгъо пытагъэ хэлъэу укыккэ-лэн фае. Ыпэккэ кызырэгъ-луагъэу, блэкыгъэ илээсым ведомствэм лэфэу ышлагъэм уигъэрэзэнэу цыт, ау экономи-кэ кыныгъохэм ялэхъан гумэ-кыгъоу къэуцужыгъэхэрэм зэрэмы-маккэр кыдэтлэу, ахэр дэ-гъэзыжыгъэнхэм тызэгъусэу тыналэ тедгъэтын фае.

Нэужым гушыр ыштагъ АР-м хэгъэгъу клоц лэфхэмккэ иминистрэу Александр Речицкэм, полицием икылыкъушэхэм рэзэныгъэ гушырхэр апиго-хыгъэх. Нэмыккэ шолъырхэм афэдэу Адыгеири кризисым еоллагъ нахь мышлэми, эконо-микэм зыпкытыныгъэ илэным, социальнэ пшъэрылъхэр гъэ-цэклагъэ хъунхэм аналэ зэрэ-тетыр республикэм ипашэ кы-хыгъэщыгъ. Ау ащ даккы гумэ-кыгъохэри зэрэщылэхэм кы-кыгъэщыгъ, ахэр дэгъэзыжы-гъэнхэм фэшл гъэцэккэ ыккы хэбзэухумэккэ къулыкъухэм ялофшлэн нахь агъэлъэшыр фаеу ылытагъ.

хуыгъэ. Мыщккэ гумэкыгъоу щылэр зэрэмымаккэр кыхыгъэ-щыцэ, гъогурыккыныр щынэгъон-чъэнымккэ Къэралыгъо автоин-спекцием и Гъелорышланлэ илоф-шлэн джыри нахь ыгъэлъэшыр фаеу ылытагъ. Оперативнэ лэфшлэным ылытэныккэ гъэ-хыагъэу щылэхэм адаккы гумэ-кыгъохэми А. Речицкэр къате-гушылагъ, пшъэрылъыккэхэр кыгъэуцужыгъэх.

Лылуужу Адам, Владимир Нарожнэр, АР-м и Апшъэрэ хыкум и Тхыаматэу Трэхъо Аслъан, республикэм ипрокурор шхыалэу Василий Пословскэр, щынэгъончъэнымккэ федеральнэ къулыкъум и Гъелорышланлэу Адыгеим щылэм ипашэу Олег Селезневыр, УФ-м и След-ственнэ комитет республикэмккэ иследственнэ Гъелорышланлэ ипашэу Александр Глуценкэр коллегием изэхэсыгъо кышчы-гушылагъэх. АР-м и МВД лэф зэрэдашлэрэм, язэпхыныгъэ шлуагъэу кытырэм, пшъэрылъ шхыалэу зэдырлэхэм ахэр къатэгушылагъэх.

— Адыгеим лъэпкэ ыккы дин зегурылонгъэ, мамырныгъэ зэ-рилъыр ары непэ байныгъэ шхыалэу тилэр. Ар зыуккэ зы-шлэгъо кыуачлэхэм тапэшлуккэ, тизыккыныгъэ къэтыухуымэн фае. Ащккэ хэбзэухумэккэ къулыкъухэм ялофшлэн зэрэ-зэхашэрэм бэ елытыгъэщыгъ, — кыыуагъ Тхыакушынэ Аслъан зэхэсыгъом зэфэхысыжы-хэр кыфигъышызэ.

Илээсым кыккылоц анахь чанэу лэф зышлэгъэ къулыкъу-шлэхэм ащыщхэр кыхыагъэщы-гъэх. АР-м и Лышхъэу ирэ-зэныгъэ тхылъхэр, республи-кэм и Парламент ищытхуу ыккы рэзэныгъэ тхылъхэр, ведом-ствэм итын лъаплэхэр, медаль-хэр ахэм афагъэшшоагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Адыгеим и Премьер-министрэ министерствэхэм япашэхэм зэлуклэгъу адырилагъ

Зэлуклэгъоу тыгъуасэ щылагъэм отраслэхэм апашхъэ ит пшъэрылъхэр зэрагъэцаклэрэм щытегушылагъэх. Адыгеим и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат грипнымккэ ыккы пэтху-лутхумккэ эпидемиологии лэфхэм языхтэ шхыафэу кышчыуцугъ.

Адыгэ Республикэм псау-ныгъэр къэухуымэгъэнымккэ иминистрэу Мэрэтыккэ Рус-тем кызырлуагъэмккэ, грип-пыр къамыутэлэным пае нэб-гырэ мини 110-мэ вакцинэ зы-харагъэлъхыагъ, зэккэ респу-бликэм исхэм япроцент 25-рэ ар мэху. Арэу цыт нахь мы-шлэми, зэпахырэ узхэр къамы-гъэутэлэгъэнхэмккэ лэфхэр джыдэдэм къэхылагъэх. Блэ-кыгъэ илээсым джащ фэдэ илэхъан егъэлъагъэмэ, грип-пыр пэтху-лутхумрэ кы-зэутэллагъэхэм япчъагъэ мыгъэ фэдитлуккэ нахыб.

Инфекционнэ симэджэщым зыщылэгъэхэр нэбгырэ 71-мэ вирусэу Н1Н1-р къахагъэщыгъ, ахэм ащыщэу процент 20-р — ккэлэцкыккы. Гриппым кы-зыхыгъэ узхэм нэбгыри 5 ары-лыккыгъ. Вирусэу Н1Н1-м кыпкырыккыгъэ тхыбыл узым зы нэбгырэ илыккыгъ. Сима-джэхэм ядунай ахъожыныр нахыбэрэмккэ кызыхыккырэ игом медицинэм илофшлэхэм

зызэрафамыгъэзагъэр, язэ зэ-рэхэгъэужыныхыагъэр ары.

Нэбгырэ 900-м ехуымэ грип-пыр пэтху-лутхумрэ къа-утэллагъэу агъэуныфыгъ. Чэ-зыхафэм лэпылэгъу псынклэм икылыккы илофшлэхэр симэ-джэ 400 фэдизмэ альэлэсы. Нахыбэрэмккэ ахэр пльыр-стыр узхэм агъэгумэккы. Симаджэ-хэм азыныккэ нахыбэмэ вак-цинэ зыхарагъэлъхыагъэп.

— Ккэлэцкыккыхэр жугъэу зыхэлэжырэ лэфтхыабзэхэр нахь маккэу зэхэщэгъэн фае. лэфым изытэт дэй дэд плон пльэккыщтэп, ау пэшлорыгъэш лэфтхыабзэхэу зэрэхъэхэрэр агъэлъэшыр фае. Псауныгъэр къэухуымэгъэнымккэ Министе-рствэр илээсым ыккэхэм адэжь цыфхэм нахыбэу вакцинэ зыхарагъэлъхыаным лыплъэн фае. Джыдэдэм анахь шхыалэр цыфхэм агу амыгъэккыдыныр, лэзэгъу уцэу ящыклагъэм фэ-диз щылэмэ зэгъэшлэгъэныр, узхэм язэрарэу къэккы ылытэ-кыштыр нахь маккэ шыгъэныр ары, — кыыуагъ Къумпыл Мурат.

Джащ фэдэу эпидемиологи-ческэ комисиим изэхэсыгъо зэхашэнэу, унашъоу аштагъэ-хэр муниципальнэ образова-ниехэмрэ ведомствэхэмрэ япашэхэм альагъэлэсынэу пшъэ-рыль афишыгъ.

Гриппы, пэтху-лутхуыр кызытэуагъэхэр зэрэ-ккы фае фэгъэхыгъэ тхыгъэ тигъэзет ия 3-рэ нэкубгъо ижугъотэщт.

Процент 99-мэ зэрифэшъуашэу атхыгъ

Гурыт еджапэр къэзыухырэ клэлэеджаклохэм зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэр атынхэмкӀэ фитыныгъэ къэзытырэ сочинением (изложением) итхын гъэрэкӀо къыщегъэжьагъэу шӀокӀ имылэ хъугъэ.

Мыгъэ гурыт еджапэр къэзыухырэм ар тыгъэгъазэм и 2-м атхыгъ, зэфэхьысыжьхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкӀэ, зэрифэшъуашэу республикэм ар шыкӀуагъ.

МыкӀопэ гурыт еджапӀэу N 15-м урысыбзэмрэ литерат-

турэмрэ щызыгъэхьырэ, Урысые Федерацием гъэсэнэгъэм илофышӀэ гъэшӀуагъэу Л.А. Ручкинам къызэрипорэмкӀэ, зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэр атынхэмкӀэ фитыныгъэ къэзытырэ сочинением къызыхагъахъэм, клэлэеджаклохэр,

клэлэеджаклохэри ащ лъэшэу ыгъэштэгъагъэх. Арэу щытми, бэ темышӀэу ащ есагъэх. Сочинением итхын шӀогъэ гъэ-нэфагъэ зэрэпылбыр клэлэеджаклохэр тхэнхэм зэрэфишӀэхэрэм нэмыкӀэу, лъэныкӀо зэфэшъафхэмкӀэ гупшысэ тэрэзхэр ялэнхэм фегъасэх.

Адыгэ республикэ гимназием урысыбзэмрэ литературэмрэкӀэ иклэлэеджаклохэр, УФ-м гъэсэнэгъэмкӀэ илофышӀэ гъэшӀуагъэу С. Нэгъаплъэм сочинением итхын къызэрагъэхъагъэм дырегъаштэ ыкӀи ащ ишӀуагъэкӀэ клэлэеджаклохэм яшӀэныгъэ зэрэхагъахъорэр къыхегъэщы. Ащ къызэрилуагъэмкӀэ, 2015 — 2016-рэ еджэгъу ильэсым гурыт еджапэр къэзыухырэ клэлэеджаклохэм зызэраушэтырэ темэхэмкӀэ непэрэ мафэмкӀэ гумэкӀыгъоу щылэхэр къэплэтынхэ, гупшысэ гъэ-нэфагъэхэр сочинением (изложением) хэлпхъанхэ лъэкӀышт.

ШыпкӀэ, Рособрудзорым къыхихыгъэ темитфыми непэрэ

щылэныгъэм чыплэ гъэ-нэфагъэ шаубыты. Зэрэкъэралыгъоу зэфэдэу «Уахътэм», «Унэм», «Шульгъэу», «Гъогум», «Литературэм и Ильэс» афэгъэхьыгъэ лъэныкӀохэр ары ныбжьыкӀэмэ зызэраушэтыгъэр.

Гурыт еджапэр къэзыуххэрэм янахъыбэм шульгъэуныгъэм къытегушӀэнхэр ары къыхахыгъэр. «Какие качества раскрывает в человеке любовь!» зыфилорэ темэмкӀэ клэлэеджаклохэм япроцент 54-м заушэтыгъ. «Что дом может рассказать о своем хозяине?» — процент 17,3-мэ, «Согласны ли Вы с мыслью, что жизненный путь — это постоянный выбор?» — процент 14,8-мэ, «Чтение литературного

произведения — труд или отдых?» — проценти 10,4-мэ, «Когда хочется остановить мгновение?» зыфилорэр проценти 3,6-мэ къыхахыгъэх.

ЗэкӀэмкӀи мы ильэсым гурыт еджапэр къэзыухырэ нэбгырэ 1494-мэ сочинение (изложение) атхыгъ. Ахэм ащыщэу процент 99-мэ зэрифэшъуашэу заушэтыгъ ыкӀи «зачет» къахыгъ.

«Незачет» зилэ ныбжьыкӀэхэмрэ ушъхагъу зэфэшъафхэмкӀэ ушэтынхэм къымыкӀуагъэхэмрэ сочинением (изложением) икӀэрыкӀэу мзэаэм и 3-м ыкӀи жьоныгъуакӀэм и 4-м атхыжын амал ялэшт.

(Тикорр.).

СОЦИАЛЬНЭ ИОФЫГЪОХЭР

Социальнэ иофышӀэм лъытэныгъэу фашырэм зыкӀегъэлэтыгъэным, нэжъ-лужьхэм, сэкъатныгъэ зилэхэм, чыплэ къин ифэгъэ унагъохэм иоф

адэшӀэгъэнымкӀэ опытэу щылэр ныбжьыкӀэхэм нахъ агъэфедэ хъуном фытегъэпсыхъагъэу ильэс къэс тикъэралыгъо щӀкӀо социальнэ учреждение анахъ дэгъур къыхахыгъэнымкӀэ зэнэкъокъу.

Цыфхэм социальнэ фӀо-фашӀэхэр афэгъэцӀкӀэгъэнхэмкӀэ Адыгем иучреждениехэм ялыкӀохэри аужырэ ильэсит-фым финалым нэсых, теклоныгъи къыдахы.

Адыгэ Республикэм иофшӀэ-нымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьоньгъэмкӀэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу къызэриты-рэмкӀэ, Всероссийскэ зэнэкъокъум «Социальнэ фӀо-фашӀэхэр зыгъэцӀкӀэрэ учреждением

Урысыем къыщыхагъэщыгъ

илофышӀэ анахъ дэгъу» зыфилорэ номинациемкӀэ къыхагъэщыгъ цыфхэм социальнэ фӀо-фашӀэхэр афэгъэцӀкӀэгъэнхэмкӀэ Красногвардейскэ комплекснэ гупчэм испециалистэу КъудакӀо Аминэт.

Аминэт илофшӀэн мы системэм зыщыригъэжьагъэр 2002-рэ ильэсыр ары. Щытху хэлъэу ипшӀэрылхэр зэригъэцӀкӀэрэм фӀшӀ мызэу, мытлоу хагъэун-фыкӀыгъ. ИлофшӀэн шъхалэ имы-

закъоу, районым иобщественнэ щылакӀи Аминэт илахышӀу хельхъэ. Ильэсиц хъугъэу ар республикэ спартакиадэу «Опсэу!» зыфилоу ныбжь хэкӀотагъэ зилэхэм афызэхашӀэрэм игъэхъазырын чанэу хэлажъэ. Ары къэс Красногвардейскэ районым икомандэ хагъэунэфыкӀырэ чыплэ къыдехы.

Урысыем щыкӀогъэ зэнэкъокъум теклоныгъэ къызэрэщы-дихыгъэм фӀшӀ УФ-м иофшӀэ-нымкӀэ ыкӀи цыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэмкӀэ и Министерствэ шлухъафтын Аминэт къыфишӀыгъ.

(Тикорр.).

Рекламэм зэхъокӀыныгъэ фашыгъ

Монополием пэшӀуеклорэ Федеральнэ къулыкъум игъо зэрилъэгъугъэм тетэу Газпромым ирекламэ «национальное достояние» зыфилорэ гушӀылэхэр хагъэкӀыжыгъэх.

Журналистхэм адэгъушӀэзэ, ведомствэм ипашӀэу Игорь Артемьевым зэрэхигъэунэфыкӀыгъэмкӀэ, ильэсныкӀо фэ-

диз хъугъэ компанием ирекламэ ащ фэдэ гушӀылэхэр зы-хемытыжъхэр. Ащ къызэрэзэхифыгъэмкӀэ, ар къадэхъун зальэкӀыгъэр Урысыем и Президент изӀэулкӀэгъухэм ащы-щым а иофыгъор къызыщӀалэтыр ары.

«Цыфхэр, чычӀэгъ байныгъэхэр ары яенхэ альэкӀыштыр нахъ, Газпромыр арэп», — хигъэунэфыкӀыгъ монополием пэшӀуеклорэ Федеральнэ къулыкъум ипашӀэ.

Шъухэлэжъэн шъульэкӀышт

Урысые зэнэкъокъоу «Лучший урок письма» зыфилорэм ишӀольыр едзыгъо Адыгем ыкӀи Краснодар крайм ащырагъэжьагъ.

2016-рэ ильэсым щылэшт зэнэкъокъум иедзыгъохэр агъэ-нэфагъахэх, зэкӀэмкӀи 13 мэхъу. Ахэм ащышӀхэр: «Анахъ сыгу рихьырэ кинор», урысые кино и Ильэс ипэгъокӀэу, «Учитель, что в имени твоём...», «Рецепты счастливой семьи». АпшӀэрэ еджапӀэхэм ащеджэхэрэм хэушъафыкӀыгъэ едзыгъо афагъэхъазырыгъ — «Русский язык — окно в мир».

Зигугъу къэтшӀырэ зэнэкъокъур щылэ мазэм и 12-м рагъэ-жыагъ ыкӀи мы ильэсым ибэдзэогъу и 15-м нэс кӀощт.

Мыщ хэлэжъэнху къырагъэблагъэх колледжхэм, апшӀэрэ ыкӀи гурыт гъэсэнэгъэ зыщызэ-рагъэгъотырэ еджапӀэхэм якӀэлэегъаджэхэр, клэлэцӀыкӀу творческэ объединениехэм япашӀэхэр, кадет корпусхэр, ныбжьыкӀэ редакциехэр ыкӀи клубхэр,

клэлэеджаклохэр, студентхэр.

Урысые зэнэкъокъоу «Лучший урок письма» зыфилорэм фэгъэхьыгъэ къэбарыр Урысыем и Почтэ икӀутамэу Краснодар крайм щылэм исайтэу www.kubanpost.ru ижъугъотэшт.

М.В. Ломоносовым ыцӀэ зы-хьырэ къэралыгъо университетэу Москва дэтыр, Урысыем зепхыныгъэмкӀэ илофышӀэхэм япрофсоюз ыкӀи «Учительскэ гъэзетыр» Урысыем и Почтэ игъусэхэу мы зэнэкъокъур зэрэкъэралыгъоу щырегъэкӀокӀы. Ильэс къэс Урысыем ишӀольыр 82-мэ ащыпсӀурэ клэлэцӀыкӀу мини 110-рэ ыкӀи клэлэегъэджэ 1400-рэ зэфешӀэх. ШӀольыр зэнэкъокъум иедзыгъо Пшызэ шӀольыр щызэхашӀэнымкӀэ чанэу лӀылӀэгъу къафэхъу Краснодар крайм гъэсэнэгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ и Министерствэ.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Зэнэкъокъу зэхашӀэ

Адыгэ Республикэм лъэкпӀэ иофхэмкӀэ, лӀкӀыб къэралыгъом ащыпсӀурэ тилъэпкӀэгъухэм адырялэ зепхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жьугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет республикэ къэбарлыгъэлэс амалхэм азыфагу зэнэкъокъоу «Тятэжъ пашӀэхэм ячыгужъ. БлэкӀыгъэмрэ къэкӀощтымрэ азыфагу» зыфилорэр зэрэщызэхашӀэрэмкӀэ макъэ къегъэлэу.

ТилъэпкӀэгъухэу Адыгэ Республикэм къэзыгъэзэжыгъэхэр щылэныгъэм хэгъэгъозэ-жыгъэнхэм творческэ зэнэкъокъур фэгъэхьыгъ. Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо программэу «2014 — 2018-рэ ильэсхэм лъэкпӀэ зэфышӀытыкӀэхэр гъэпытэгъэнхэр ыкӀи патриотическэ пӀуныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэ-ныр» зыфилорэм къыдихалъытагъэу зэнэкъокъур зэхашӀэ.

2015-рэ ильэсым шӀкӀогъум и 1-м къы-щегъэжьагъэу 2016-рэ ильэсым шӀкӀогъум

и 1-м нэс Адыгэ Республикэм икӀэбар-лыгъэлэс амалхэм къащыхауыгъэ е эфирым къыхъэгъэ иофшӀагъэхэр ары зэнэкъокъум къырахьылӀэнхэ альэкӀыштыр. Ащ щы-текӀохэрэм сомэ мин 57-рэ хъурэ шлухъафтыни 9 афагъэшъошӀэшт. Мыщ фэдэ лъэныкӀохэмкӀэ: гъэзетхэм (журналхэм) къахауытхэрэмкӀэ, телевизионнэ къэтынхэмкӀэ (репортажхэмкӀэ), радиокуэтынхэмкӀэ (репортажхэмкӀэ) зэнэкъокъур зэхашӀэшт. Ащ икӀэуххэр шышъхӀэлум иублэгъум жюрием зэфихьысыжыштых.

Охътэ лые темышлэу...

Адыгэ Республикэм джырэ уахътэ пэтху-лутхум, гриппым лъэшэу зыщаушъомбгъугъ. Цыфэу сымаджэ хъухэрэм япчъагъэ мафэ къэс хэхъо.

Гриппыр зэпахырэ уз, ар жьым хэтэу «къеклоклъ» жьыкэщаплэхэм иягъэ арегъэклы.

Псауныгъэр къэхуымэгъэнымклэ Дунэе организацием къызэритырэмклэ, мы узыр сабийхэм я 3 — 5-рэ пэпчъ, ныбжэ зилэхэм я 5 — 10-рэ пэпчъ къаузы. Нахыбэу цыфхэм ар къыз-цяутэкырэр бжыхъэ-кымэфэ уахътэр ары. Инфекциер псынклэу къызпахы-

сыда плэмэ гриппыр тэрэзэу зымыгъэхужьклэ, нэмыкл уз хыльэхэр къыхэклынхэ ыльэклышт.

Врачым псынклэу (!) шъуеклуалэ мыщ фэдэхэр зэшъолъэ- гъулэжъымэ:

- Температурэр дэклю-ягъэмэ;
- тэрэзэу жьы къэшъу-мыщэшъурэмэ, бгъэгум дэжэ мэузымэ;
- шъхэр мэуназэмэ;
- лупшэр шхуантлэ хъугъэмэ;
- лупсым лъы къыхэхэмэ;
- шъожымэ.

Гриппыр апэрэ сыхъатхэм сыда

зыклэбгъэхужьын фаер?

Гриппыр къызэутэклъгъэм зигъэхужьынэу нахъ псынклэу ригъажьэмэ, узым нахъ маклэу иягъэ къеклышт.

рэр сымаджэ хъугъэр ары. Нахыбэу гриппыр къалыхыным ищынагъо зышъхъарытхэр сабий къэхуыгъаклэхэр, илъэситлум нахъ маклэ зыныбжхэр ары. Ахэм анэмыклэу мы узыр шлэхэу къызэутэклън зыльэклыштхэм ащыщых сабий зышъо хэлъ бзыльфыгъэхэр, жьыкэщэным епхыгъэ, гу-лэнтфэ уз зилэ цыфхэр, илъэс 65-м ехъугъэхэр.

Цыфым ыпкышъол фэщ къыхэханым-клэ гриппыр къе-жъэ. Клиническэ нэшанэхэм псын-клэу цыфым ып-кышъол зыща-ушъомбгъу.

Апэрэ сыхъат 24 — 36-м температурэр дэклюае. Шъхэр узэу кырегъажьэ, нэ-хэр бгъэуплалэ зыхуэкли уагъэгумэкли. Лыпцэхэр ыкли къупшъхэ зэрытыплэхэр узэху, гур къэтхъамыклэу, цыфыр къэжэу кырегъажьэ.

Гур къэжаоу, лъыдэклиаер ехэу мэху. Сыхъат заулэклэ пэм жьыр имыхъу, гъушъу, чыр лъэшэу зыгъэузыр пскэр къежэ. Нэужым ар нахъ къэхушъэбы ыкли лупс шъугъэр къыдэклиау регъажьэ. Анахъ шэн шъхалэу грип-пым илэр цыфыр пскэ зыхуэкли ыбгъэгу зэрэу-зырэр ары.

Шъугу къэжъугъэклы-жын фае гриппыр къызэу-зыгъэм я 3 — 5-рэ ма-фэхэм инервнэ системэ зэщыкыоу зэрэригъажьэ-рэр. Сымаджэ хъугъэ цы-фым ышъхэ лъэшэу мэ-узы, ыгу къэжао, пкыш-шолым фэщ къыхэхэ.

Ыпэклэ зигугъу къэт-шыгъэхэр къышъоузыгъэ-хэу жъугъэунэфыгъэмэ, псынклэу медицинэ лэпы-лэгъу зэжъугъэгъотын фае,

епхыгъэхэу емыпхыгъэхэу мэху. Нэмыкл уз хыльэхэр ащ кыкылэпымыклонхэм фэшл а лфотхъабзэхэр зэ-рахъанхэ фае. Пстэуми анахъ мэхъанэ зилэр сымаджэр цыф жъугъэхэм ахэмыты-ныр, маскэ зыуилъханыр ары. (Грип-пыр къызэузыгъэм медицинэ лэпылэгъур иунэ шырагъэгъотын фае).

Пэшлорыгъэш лфотхъабзэхэм ащы-щэу анахъ шлуагъэ къэзыхыхэрэм вак-цинэхэр ащыщых. Гриппым хэлъ ин-фекциехэм цыфым ыпкышъол зыща-мыушъомбгъуным ахэр фэлорышлэх. Мы лъэхъаным агъэфедэрэ вакцинэхэм ви-рус «псау» ахэлъап. Анахъ щынэгъон-чъэхэм ыкли шлуагъэ къэзытыхэрэм ахэр ахалытэх.

**Температурэр езыгъэхырэ
лэзэгъу уцхэм ягъэфедэн уфэсакъын
фае. Псынклэу ар ебгъэхыным
уфежъэнэу щытэп.**

Зызэрэбгъэху- жыщтыр

Гриппым елэзэгъаным фэшл виру-сыр зыуклыр препаратхэр агъэфедэх. (Осельмативыр, Занамивыр, Ингави-риныр, Арбидолыр, нэмыклхэри). Ахэм вирусыр зэрауклырэм имызакъоу, кли-ническэ мэхъанэшхуи апэрэ сыхъат 48-м кыклоцл ял.

Сабый зышъо хэлъ бзыльфыгъэхэм гриппыр къызэузыклэ, хыльэ дэдэу ыгъэ-сымэджэнхэ ыльэ-кышт. Джащ кы-хэклэу медицинэ лэпылэгъур апэрэ сыхъатхэм зэрагъэ-гъотын фае. Бзыльфы-

гъэ лъэрымыхъэхэр вирусым пэшлуеклорэ лэзэгъу уцхэм яшъо мыхъунэу щытэп. Джырэ уах-тэ ахэм япсауныгъэ зэрар къе-зымыхышт лэзэгъу уцхэр щылэх.

Температурэр езыгъэхырэ лэ-зэгъу уцхэм ягъэфедэн уфэсакъын фае. Псынклэу ар ебгъэхыным уфежъэнэу щытэп, сыда плэмэ вирусым пкышъолыр щызыуху-мэрэр а температурэу зыкэзылэ-тыгъэр ары. Гриппыр къызэузы-хэрэм «Аспирин» зыфалорэ лэ-зэгъу уцыр агъэфедэ хушътэп. Ащ сабийхэр рагъэшъонхэр ищы-клэгъахэп, сыда плэмэ а лэзэгъу уцым шлүмрэ нервнэ системэмрэ иягъэ арегъэклы.

Сыдэушътэу гриппым зыщыуухъумэщта?

Упскэ зыхуэклэ,
пэмрэ жэмрэ
убытхэзэ шлы

Бгъэфедэгъэ
салфеткэхэр
псынклэу идзы-
жыых

Сабынклэ ренэу
плэ тхъаклы

Гриппым инэша-
нэхэр уилэхэмэ,
врачым къедж

Гриппым инэша-
нэхэр уилэхэмэ,
метрэм нахъ
благъэу цыфхэм
уямыкыуал

Ащ фэдэ нэша-
нэхэр уилэ
зыхуэклэ унэм
ис. лфотхъабзэм,
еджаплэм
умыкы

Цыфхэм алапэ
умыубыт, лапл
ямыщэк

Плэхэр
умытхъаклыгъэу
нэхэм, пэм,
жэм уямыл.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэхуымэгъэнымклэ и Министерствэ исайт кызыфигъэфедэзэ зыгъэхъазырыгъэр ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнай.

Къоджэ пчэгур плуныгъэ-гъэсэнныгъэм фэлажъэ

Урысые хэгъэгур хэцагъэ хуыгъэу, апэрэ дунэе заоу 1914-рэ ильэсым къырагъэжъагъэр чыплэ зэжъу зефэм, хэ-кыплэ лыхъуэху, къушхъэ-члэсмэ закыфагъэзагъ. Охъ-тэ клэкым, егъэзыгъэ хэмы-лэу, ежхэм яшлэгъонгъэклэ Кавказ шы дивизиер аугоин альэкыгъ. Дивизиер полк-пол-хху черкесхэр, къэбэртаехэр, чэчэнхэр, ингушхэр, дагъыс-танхэр, абхъазхэр, къэндзал-

пагэху, ятеплэ закъо шу уегъэлъэгъух. Чатэр рахыгъэу Тхьэм уерэмыгъэлъэгъух... Жыи умыгъотэу чыир зэфэкло». «...Адыгэ шыуашэр адыгэм фыхэхыгъ, заоми дэгъэшлыгъ. Тэ тиныбэшъумэ е тырку заом къелыжыгъэ тилыжымэ абгъ-гухэр къаш мэлэу ащыолъэклэ, къяклүштэп. Ежхэм ящылэклэ-псэуклэклэ зыфашлыжыгъэ шыуаш...» къатхыжы ахэм.

А лъэхъаным революционер

нэрэ дунэе заом ахэлэжъа-гъэхэм ясаугъэтхэр. Ахэр лъэп-къым итарихъ пшлэным, ащ уасэ фэшлыным, ныбжыклэхэр рыпплун-рыбгъэсэнхэмклэ мэхъа-нэу ялэр гъунэнч. Сэри а гуп-шысэм мы усэр къыхэхыгъ.
Ыгощыгъэп ным сабийхэр,
бгъашъом телхуу къыгъэху-гъэх.

Шхыни шыуаши зэфэдагъэх,

Мы дивизиер шыцхуу нэбгырэ
минищырэ шытфырэмэ лыхъужъ
шыуашэхэр афагъэшъошагъэх. Нэбгырэ
48-мэ пллэгъогогъо Георгий и Къаш
афагъэшъошагъ.

хэр хэтыгъэх. Хэшыпыкыгъэ заклэху, псэемиблэхуу, зэоным фэкъулайху, шыуашэ-ри, лашэри, шыри ежхэм яехуу зэрэугоиыгъэх. Ахэм ящитхуу дзэм ыпэ чыжъуу итэу кло-щтыгъэ. Бгъэсэжынхэ имы-щыклагъэу заор зыщыклорэм йуацагъэх, ащ лпыпытэуи ама-лэу алэкълпыр къагъэлъэгъуагъ. Язэуакли, язеклэклэ-псэукли тхыдэу афызэхалхъэрэр мэ-клагъэп, ахэмэ зэу ащыщыгъ цыфылыр яшхынэу зэралошты-гъэр. А псэуэми къахэклэу, цыфхэр «Дикая дивизия» алуи еджагъэх. Дзэм пащэу илагъэ-хэм ягукъэкыжхэми, тхыльэу «Дикая дивизия» зыфилорэр къэзытхыжыгъэ Н. Н. Бреш-ко-Брешковскэми, зэфэдэу зэтефэху, зэоллэу а дивизиер хэтыгъэхэм шыпкъагъэу ахэ-лпыгъэмрэ ялыблэнагъэрэ кла-гъэтхыхэзэ къатхыжы.

«...Ары, ары, ахэр джаш фэдэх! Кушъэм къызэрэрах-ху ахэр зэолых. Заор джэ-гоу къашэху...». «... Кавказ къушхъэмэ ясабыих, ланэм пэбгъэтлысхъагъэхэми, зызе-рашын ашлэрэп, укытапхэх, цэцэ йыгъыкли ашлэрэп, ау зэ ахаплъ ахэм зекло ежъагъэ-ху. Зэгурылоху, зэдаштэу,

агитаторхэм заом лут дзэхэр зеклэ зэцагъэкъон, япашэмэ ямыдэлужхуу зашыхэм, дикэ дивизие закъор ары ахэр зэзымыгъэклолагъэхэр, пачы-хэми хэгъэгуми афэшпыккэхуу къэнагъэхэр. «Дзэм тыхахъэ зэхум гуыцлэ тшыгъах пачы-хэм тыфэшпыккэнэу, Уры-сыер къэтыхууменэу, тигуыцлэ тепцыжыщтэп, тигухэлыи зэб-лэтхуштытэп» алоштыгъ. «Етла-ни, хэгъэгум ихъухъэрэм тэ сьд тилофэу хэлъыр, тэ тилоф тэгъэцаклэ. Шыпкъэр умышлэу унашъо умышлы, а тызгъэдэл-нэу къахлохэрэм уядэлумэ, уишы урагъэлпсэхыжынышъ, ежхэр къешэсыжыштытх», — алоты, къызахагъэхэщтыгъэхэп. Мы дивизиер шыцхуу нэбгы-рэ минищырэ шытфырэмэ лыхъужъ шыуашэхэр афагъэ-шъошагъэх. Нэбгырэ 48-мэ пллэгъогогъо Георгий и Къаш афагъэшъошагъ. Ахэм ащыщых адыгэхуу Байзэт Султлан-Джэ-рые, къуаджэу Улапэ шыщ, Пэклэшхо Уцужыкыо, Шхъэл-лэхъо Рэмазанэ. Нэужым ре-волюционер къежыи дээр зызеб-гыратлупщыжым, урысыдзэмэ забытэу ялагъэхэр красногвар-дейцэхэм аубытынхуу къызе-жъэхэм, гъэбылтыплэ закъоу

къагъотыжыгъэхэр, адыгэ къуа-джэхуу дзэм хэтыгъэхэр зы-щыпсэуштыгъэхэр ары. Хъаклэу алытэхуу «къыпщыгугъырэм ппсэ фэгъэтлыл» алоты, зэр-экъуаджэу къаухъумэщтыгъэх. Апэрэ дунэе заом игугъу пшынуу, хэлэжъагъэхэр бгъэ-лэплэнхуу, Урысые хэгъэгур къэзыухъумагъэмэ саугъэт афэгъэгугъуу шытмэ, апэрэу ар къэзылэжыгъгъэр «Дикая дивизия» ары. Мыщклэ му-ниципальнэ гъэорышлалэмэ фи-тыныгъэу аратыгъэм фэшхъа-фэу, Урысые Федерацием ащ фэдизэу хэгъэгум фэшпыккэ-гъэмэ ежъ имылыккүлэ рес-публикэу хэлэжъагъэмэ якъэлэ шхъалэмэ саугъэт зырыз ащы-фигъэгугъуу тефэ.

Мыщ фэгъэхыгъэ лфотхъаб-зэу икыгъэ ильэсым къуаджэу Улапэ шызэрэхъагъэм уегъэ-гушхо. Къуаджэм шыцхуу, мы дивизиер хэтхуу апэрэ дунэе заом нэбгыришъэрэ тлурэ хэлэ-жъагъ. Къоджэ пчэгум са-угъэт зэгъэфагъэ ахэм ащы-фагъэгугъу. Зыгукъэкхэми, зымылкъу хэзылхъагъэхэми, саугъэтым икызылэхуын хэлэ-жъагъэхэми шытхуыклэ афэп-лэгъунэу зеклуагъэх. Ащ фэгъэ-хыгъэ зэхэхэм къоджэ псэ-ури, республикэм иминистрэ-хэри, депутатхэри, муниципаль-нэ гъэорышлалэхуу респу-бликэм илэхэм япашэхэри, Крас-нодари, краим ипсэуплэ зэ-фэшхъафхэм къарыкыгъэхэри хэлэжъагъэх. Зэлуклэм къыщы-гушылагъэх Адыгэ Республи-кэм и Лышхъэу Тхъаклушына

Аслъан, Краснодар краим и Хэбзэхыгъэ Зэлуклэ илэш-хэтэтэу В. Бекетовыр, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъама-тэу В. Нарожнэр, къоджэ ве-теранхэм япашэу А. Лпыуна-ер, Урысые Общественнэ па-латэм хэтэу Мэщбэшлэ И., нэ-мыклэхэри.

Гупшысэр зеклэ зыфэкложы-щтыгъэр зы: хэгъэгум итарихъ зи хэмыгъэзэу, тефэрэ уасэр фэшлызэ, ащ ухэтэу упсэун фае. Урысыешхом непэ амалрэ клуачлэрэ икыоу илэхэ хуыгъэ, илэпкъэгъухуу ихэгъэгогъухуу зэо зэфэшхъафмэ рапхыхъа-гъэхэр ичыгу щигъоижынынху. Ным илфыгъэхэр ыгошыхэрэп. Ахэр изэфэдэх. Хэгъэгур ным фэтэгъадэ. А гупшысэм Уры-сые хэгъэгум ипашэхэри къы-фэклуагъэх. Тыди щыпсэурэ илэпкъэгъумэ аналэ атетын

зы быдзыщэ ригъэшъуагъэх.

Ным игугъэ ригъэлъэхху,
шлугъэ лъагъом тырицагъэх,
Лыгъэр шапхъэ афишыгъэу,
хэгъэгугъом фигысагъэх.

Гъэшлэ гъогоу къыхахыгъэм,
плыжы-фыжъэу ыгошыхъэх.

Пачыхъагъоу зэтырахрэм,
пыи зэшхэр зэфышыгъэх.

Бгъуитлуи яло зэклэмыхъэу,
гъэшлэ гъогум цызэуагъэх.

Хэгъэгугъохэр зэрагъафэу,
граждан заом хэклодагъэх.

Шымылэжхэр, зэрэхабзэу,
къызылхуыгъэм къашэжыгъэх.

Тхьэм елъэлухи, агъэпс-кыжыхи,
къоджэ класэм шагъэ-ягъэх.

Ыгощыгъэп ным сабийхэр,
бгъашъом телхуу къыгъэху-гъэх.

А зы нэпсым ригъэпс-кыжыхи,
зы къэхалъэм диль-хъажыгъэх.

Хэт гъэпцлагъэу къэзгъэна-

Мыщ фэгъэхыгъэ лфотхъабзэу икыгъэ ильэсым къуаджэу Улапэ шызэрэхъагъэм уегъэгугъо. Къуаджэм шыцхуу, мы дивизиер хэтхуу апэрэ дунэе заом нэбгыришъэрэ тлурэ хэлэжъагъ. Къоджэ пчэгум саугъэт зэгъэфагъэ ахэм ащыфагъэгугъу.

зэрэфаем фэгъэхыгъэ унашъуи къыдагъэкыгъ. Къуаджэм шы-зэрэхъэгъэ лфотхъабзэр уигъэ-гушхоу гъэпсыгъагъ. Къоджэ пчэгум иты хуыгъэх Кавказ заом, апэрэ дунэе заом, ятло-

гъэр, ыгу бзылфыгъэм зыу-лагъэр?

Хэт зылауагъэ епцыжыгъэу,
ныр пыуты зышлыжыгъэр?

ГЪУКЪЛЭ Нурбий.

ПЕНСИЕХЭМКІЭ ФОНДЫМ КЪЕТЫ

Іоф зышлэрэ пенсионерхэм страховой пенсиер зэраратыщт шыклэр

Іоф зышлэрэ пенсионерхэм 2016-рэ ильэсым планым тетэу пенсиерхэр индексацие зэрэфашыщтхэр хэмылпы-тагъэу пенсиерхэр ыкли зэмыхъоклыр ахъщэ тынэу ащ игъусэр аратыщты. Хэбзэгъэгугъэм ыгъэнэфэрэ а шап-хъэр зылылэсыхэрэр страховой пенсие зэраратыхэр ары нылэп, а шапхъэм къыхуыбэтэхэрэп, социальнэ пенсиер зэрэхэтэу, къэралыгъо пенсие обес-печением тегъэпсыкыгъэу пенсие зэраратыхэр.

2016-рэ ильэсым имэзае страхо-

вой пенсиер индексацие зэрашыщтым къыхуыбэтэхэрэп пенсионерхэу 2015-рэ ильэсым илоньго и 30-м ехъуллэу Іоф зымышлэщтыгъэхэр ары.

Зыгорэклэ пенсионерыр ежъ-ежы-рэу Іофшлэн къызэлэузыхыгъэхэм ащы-мэ, ащ фэдэ пенсионерым Іоф ешлэклэ алытэ страховатъ ашыгъэ 2015-рэ ильэсым итыгъэгъазэ и 31-м ехъуллэу Урысыем Пенсиехэмклэ ифонд иучет хэтыгъэ зыхъуклэ.

Зыгорэклэ пенсионерым 2015-рэ ильэсым ичъэпыогъу и 1-м къышыуб-лагъэу 2016-рэ ильэсым игъэтхалэ и 31-м нэс лъэлэу тхыль аритызе Іофшлэныр зэпигъэгугъэмэ, ащ ехыплэгъэ къэбар 2016-рэ ильэсым ижъоныгуаклэ и 31-м нэс Пенсиехэмклэ фондым лыгъэлэсын ыльэкышты. Лъэлэу тхылым халлэхуу, ар хуынклэ залытэклэ, къыклэлпыклорэ

мазэм къышыублагъэу индексациер зэрэхэтэу страховой пенсиер къыра-тэу аублэжышты.

Ны мылкъур

Ны мылкъур гъэфедэгъэным ыльэны-кыоклэ мэхъанэшхо зилэ хуыгъэ-шлэгъа-клэу шытыщт клэлэцыкылу сэкъатхэр социальнэу обществэм хэгъэгъозэжы-гъэнхэм ыкли яфэшъошэ чыплэ шыгъэ-убытыгъэным афэшл ящыклэгъэ товар-хэмрэ фэло-фашлэхэмрэ ауасэхэм ны мылкъум шыщ ахъщэ пэлуагъэхъан альэкынуу зэрэгъэпсыгъэщтыр.

Лъэлэу тхылымрэ ар къэзыушыхъа-тыжырэ документхэмрэ Пенсиехэмклэ фондым алыхуу ыублэщт а Іофыгъохэм мылкъур зэралэуагъэхъашты шыклэр Урысыем и Правительствэ зыхъэсы-хэрэ ужым.

Ны мылкъум ехыплэгъэ програм-мэм плалэу илэр джыри ильэситлуклэ нахыбэ ашыгъ. Джы ны мылкъум ехыплэгъэ сертификат цыфым ратыным фэшл а фытыныгъэр къезытырэ клэлэ-цыкылу 2018-рэ ильэсым итыгъэгъа-зэ и 31-м шломыклэу къэхуыгъэу е ыплунэу алыхыгъэу шытын фае. Мыщ дэжым, тапэклэ зэрэщытыгъэм фэ-дэу, сертификат къалыхыгъэным ыкли ны мылкъур гъэфедэгъэным плалэу ухыплэ гъэнэфагъэ илэу шытэп.

Ны мылкъум шыщ зэтыгъо сомэ мин 20-р къалыхыгъэным ехыплэгъэ лъэлэу тхылхэр алыхыгъэнхэр Пен-сиехэмклэ фондым 2016-рэ ильэсым лыгъэклотэщт. 2016-рэ ильэсым ны мылкъур 2015-рэ ильэсым зэрэщытыгъэм фэдиз, нэмыклэу къэплон хуумэ, сомэ 453 026-у къэнэжы.

Дунаим тет цыф льэпкьхэм апэ тыригъэуцуагъ, е Сыд пае псым хэсыдзэщта?

Зэпымыоу шлушлэгъэ щысэхэр къэспчъызэ, ошлэ-дэмышлэу «псым хадз» зифилорэр мыхэм зэрыспхыщтыр сымышлэу сыкъэуцуагъ. «Шу шлэ» алуагъэм икьущтыгъэба? ЗэкӀэ ащ къеубытыба, сыда дэгъоу, дэхагъэу,

чыжъэу къыщедгъэжъэн фае хуыщт.

ИжыкӀэ илъэс мини 2, мини 2,5-рэ фэдизкӀэ узэкӀэбэжъэм, Нарт эпосым илыбланэхэм уахаплъэм, адыгэ пшысэхэм, тхыдэхэм ахэт лӀыхъужъхэр пштэхэмэ, шлоу ашлагъэм рыпагъэу, ащ рыкъэу зы нэбгырэ ахэбгъотэщтэп. Гуцылэм пае, машлор цыфхэм къафэ-зыхыгъэ СаусэрыкӀо «Цыфхэр, машлор къышъуфэзыхы-жыгъэр сары. Сэ къышъу-фэсшлагъэр къышъуфэсшлагъэу джыри шъукыспэуцужы», — ылоу кууагъэп. Мыщ зэу шъуналэ тешудз.

Илъэс 1400-рэ фэдизкӀэ узэкӀэбэжъэм, Мухъамэд пегъымбарым мырзуцтэу ылогъагъэу къатхыжъы. «Силъэпкъ анахь ымыштэу, зыфэмыеу зыхигъэзынжэ шлопгъохэр шэни 4 мэхъу. Ахэм апэ итыр шлу пшлагъэмэ, узыщымытхужыныр ары».

Цыфым имылэу къызыкӀэлъэ-лугъэр ептыныр, ежъ фэмышлэ-шъурэ лоф горэ фэпшлэныр, е илъэлу горэ фэбгъэцакӀэу, кӀын чыплэ горэм ипшыныр шлу-шлэнхэм къахиубытэу, е банкым процентхэр къыригъэзымэ, ащкӀэ цыфхэм аделагъэу — шлу ышлагъэу зылытэу, ыпшэкӀэ къэтлогъэ гуцылэжыым езыпхырэр бэ. Зигугъу тшырэ шлагъэхэр, шыпкӀэр плон хъумэ, шлушлэным хэлпытэ хуыщтых. Ау мыхэм цӀэ гъэнэ-фагъэхэр ялэх — чыфэ, хьафы, псапэ, гулӀэгъуныгъ, хьалэлыныгъ. Мыхэм ахэкуакӀэх цытхъум клэнэцӀхэу е цӀэрыло зашыным клэнэспыхэу цыфхэм адэлэпылэхэрэри. Мы къэтпчыгъэ шлушлэнхэм, дэхагъэм цыфхэр къафэзгъэушырэр ыкӀи акӀэзгъэушлэхэрэр «Шлу пшлэмэ,

тымкӀэ, псэушъхъэхэр, хьэкӀэ-къуакӀэхэр, чыгхэр, псыхъо-хэр, жъуагъохэр тымылӀэгъу-хэу, ау акъылкӀэ къэтыубыт-хэу е тпкыкӀэ зэхатшлэхэу мы дунэешхом тетхэр зэкӀэ Тхъэм къыгъэшлыгъэхэу ары. Ахэм ауж апэрэ цыфыр «ежъ ихъашырэу» «итеплӀэ фэдэу» ятӀэм хишыкӀи, акъыл рити псэ къыпигъэкӀэжыгъэу ары. Дунаим тет шӀэныгъэлэжъ инхэм зэралытэрэмкӀэ, ащ къы-ритыгъэ акъылым щыцэу про-

гъошлэу» гуцылэжъхэр шӀпхъэ-шэн хэхыгъэкӀэ арагъаштэмэ, хабзэ афашыгъэ лӀэшлэгъухэр рекӀокӀых. Цыф льэпкыым ар игъогоу джы нэс къыркӀо.

Цыфэу дунаим тетхэр зэкӀэ арэуцтэу псэухъэзэ, ар шэн-хабзэ зафэхъукӀэ, ящыкӀэгъэ-жыщта «Мыжъоу бдзырэм улукӀэжыщт», «Узатэрэр къы-отэжыщт» ыкӀи мыхэм афэ-дэ гуцылэжъхэр? Сабыир ин хъумэ иныхъапхэр зэрэжыгъэ-зыехэрэм фэдэу цыф льэп-кыым илӀэшлэгъухэр лыкӀуатэ къэс, ыпшэкӀэ зыцӀэ къэтлогъэ «плуджэпсэлӀэ гуцылэжъхэр» луигъэжыщтых. Мыхэм ачы-плэ гуцылэжъхэр ямэхъанкӀэ нахь лӀагэхэу, нахь кууэхэу, гупшысэ ин убытхэу, лӀэшлэ-

Одыджыныр къытеуагъ. Ти-щыкӀэгъэщт тхылхэр, тетрадь-хэр, тызэрытхэщтхэр къатштэхи, клӀэлэгъаджэр къычӀахъэмэ шлуфэс зэретхыщтым тыфэхъа-зырэу партхэм тадэтӀысхъагъ. Зы такыкӀи темышлэу тиклас-скӀэ къытӀпхыгъэ клӀэлэгъэджэ пащэр къычӀэхъагъ.

— ШъуикӀэлэгъэджэ къэ-сымэджагъ. Арышъ, апэрэ сы-хъатыр мэкӀофэ къэкӀошт урок-хэм зафэжъугъэхъазырэу шъу-щыс, — дежурнэм еплӀи къы-пигъэхъожыгъ, — классэу еджэхэрэр шъумыгъэхъухэу зыжъугъэтынч.

Классым анахь дэгъоу еджэу ис Замирэ клӀэлэгъэаджэм зы-фегъазэ: «Байзэт Бирамо-вич, зэкӀэ урокхэм тафэхъа-зырэу тыкъэкӀуагъ. лофшлэн гъэшлэ-гъон горэ тыригъэгупшысэнэу къытӀпхыгъэмэ дэгъугъэ...»

— Арэу шъолауа зэкӀэхэм! — къэупчӀэ клӀэлэгъэаджэр. — Дэгъу, дэгъу, — зэрэклассэу Замирэ илъэлу дырагъаштэ.

— Дэгъуба, арэуцтэу шъо-ломэ! Гъэшлэгъон, гъэшлэгъон горэ, — бэрэ емыгупшысэу клӀэ-лэгъэаджэм зыкъытфегъазэ, — шъутхы ащыгъум. Адыгэхэм ало: «Шлу шлэри псым хадз». Сыда мы адыгэ гуцӀэлэжыым къы-кӀырэр? Сыдым ащ тифипӀура? Сыд гупшысэхэа къыгъэуцхэрэр? Шъхъадж къызэрэгъурылоу мыщ иджэуап къетхы. Блыпэ мафэм тарыхымкӀэ ыкӀи адыгабзэмкӀэ езыгъэджэхэрэ клӀэлэгъэаджэхэр къезгъэблэгъэнхэщ, къэшъут-хыгъэхэм татэгущылӀэщт. Джэ-уап тэрэзхэр гъэзетым къыхэ-тыутыщтых. Арышъ, шъуегупшыс, шъуегугъу.

Къытыгъэ упчӀэм иджэуап сшлопсынкӀэу «Шлу фэпшлэныш зыгорэ бгъэгъушоныр арыба къыкӀырэр. Сыд ащ къынэу хэлпыр?» — сыгукӀэ сӀозэ, тет-радыр къызэгосхыгъ. Зыми стыримытхыкӀынэу чэткъуртэм фэдэу тхъапэм зытесыубгъуи, тхэныр езгъэжыагъ.

Шлу пшлэныр — ныбджэгъум имылэу зыкӀэнэцӀырэр епты-ныр, бгъэгъушоныр ары.

Тигъунэгъу шъузабэм къуа-джэр зэхыхы гъэмэфэ пцэ-рыхъапӀэ мэщ-гъэщ гъэтӀылыплэ пытэу фашыгъ. Агъэгъушлуагъ. Ащ шлу фашлагъ.

Хабзэм тлоу зететэу еджаплэ тфишынэу ригъэжыагъ. Ар лъэшэу тищыклагъ. Тигуапэ. Арышъ, хабзэм шлу къытфешлэ.

Зымафэ еджаплэм тикӀыжыгъэ тикъоджэ лыжъэу Аюбэ гъэ-стыныпхъэу къышагъэр шагум ди-хъажэу тытефагъэти, тыделагъ... «КӀалэхэр, шъуишлогъэшхо къыс-кыгъ. Шъопсэу. ШъулӀэхъупхъэх». къытилуагъ. Инэу тигоплагъ.

шлоу пшлагъэр псым зыкӀыхэ-удзэн фаер? Ыхъымэ? Чихъэ-мэ? Хэтэ пшлагъэр зылӀэгъу-щтыр? Сыдэу сегупшысагъэкӀи мыхэр сфызӀпхыщтыгъэхэп. Сыда шлу пшлэщт псым хэудзэ-жыщтмэ? Сыдигъу мыр зало-гъагъэр! Хэт ышлэрэ, мытэрэзэу къатхыжыгъэнкӀи мэхъуба?» Сшъхъэ кыхъэгъэ гупшысэм зыкъысыгъӀпхъотагъ, ар зыдзэ-гощын сылӀыхъоу классыр къэ-плӀыхъагъ. Замири, еджэкӀо зытӀу горэмэ анэгъу зэхэгъэхъа-гъэу тхъэлэ ныкӀотхыхэм яплъы-хэшъ щысых. «Ахэри сэ сызы-шлонэгъэ «такъэм» еутӀкыгъэх» — сыгу къылӀэдагъ, ау лъэ-шэу зашлӀошлыжъэу джэуапыр зэратхыгъахэр къагъэлӀагъоу тетрадьхэр зэдзэыпложыгъэу зызыплӀыхъэу щысхэм тӀэкӀу сыкъагъэгумӀкыгъ — «зыгорэ-кӀэ, ащ хэлъ мэхъанэр сэ къысфэмыубытышъурэмэ...»

Мыщ дэжыым одыджыныр къытеуагъ. ЛӀэгъупкӀопс клэ-ракӀэм нӀплӀэгъур зериубыты-рэм фэдэу еджаклохэм амэкъэ ор чӀфэу коридорым къытеуа-гъэм сӀри классым сыкъы-чӀилъэсыкӀи, еджӀплэ шагум сидилъэсагъ...

Блыпэ мафэм урокхэм ауж тикӀэлэгъэаджэ тиугъоигъ.

— Шъуиджэуапхэм сяджагъ. СагъэрэзагъӀп. Ащ къыхэкӀэу зи къезгъэблэгъагъӀп. Гъэзе-тым дгъэхын джэуап къахэ-кыгъӀп, — къеплӀынхэкӀэ укӀы-

Джары дунаир къэзыгъэшлыгъэм (мышц Тхъэ, е природэр, е космос — хэти зэрэфэу ерӀэдж, зыфэ цӀэр ферэус) пси, акъыл гъунэнчыи къы-рити ежъ фэдэу цыфыр хьалэлэу, бэрэчэтэу, шлушлэныр игъэшлэ лӀагъоу щылэнэу къа-зыкӀыхыгъэр.

тэхэу зынаплэ езыдзыхыгъэу щыс классым къыхаплӀи, къы-пигъэхъожыгъ, — ар лъэшэу згъэшлагъорӀп. Шъоц нахь ныбжэ зили, нахь еджагъи ащ иджэуап бэ щызэнэкъокъурэр. Арышъ, сэ ащ еплӀыкӀэу фы-силэр къышъуфэсӀотэн, шъо джэуапыр къыхэшъухын.

(Бэрэ зэхэтхэу къыхэкӀы, цыф дэгъоу, шлушлэгъабэ зилэ горэм къытегушылэхэ зыхъукӀэ, адыгэ гуцылэжъэу «Шлу шлэ псым хадз» зыфалорэр агъэ-фэдэу. Мыщ къешлӀкыгъэхэу «Шлу пшлэмэ, улукӀэжыщт», «Афашлэмэ, къыфашлэжыщт», «Адрэ дунаим къыщыппагъо-хыжыщт» зыфӀлощтхэмкӀэ «шлу пшлэн» зэрэфарэр зэхэ-зыххэрэм агурагъалоу алозэ. Мы гуцылэжыым клӀоцылъ мэхъанэм сэ еплӀыкӀэу фисилэм шъушызгъэгъуазэ сшлоигъу).

Ау ащ тыкъекӀолӀэным фэшл

улукӀэжыщт», «Цыфым фа-пшлэрэр къыпфишлэжыщт», «Уза-тэрэр къыотэжыщт», «Уишлу-шлагъэхэм адрэ дунаим уащы-лукӀэжыщт» зыфӀлощт гупшы-сэхэр ары. **ШыпкӀэ, шлу зы-фашлэрэр «о угу илъым» ыгъэгумӀкырэп — фӀпшлэ-гъэм пае ар лъэшэу къып-фӀраз. УегъэлӀплэ. НэшлукӀэ къыоплӀы.** ИжыкӀэ кыщегъэ-жыагъэу цыф льэпкыбэхэр мыхэм арыгъуазэзэ псэугъэх. Мы гупшысэхэм (гуцылэжъхэм) ижырэ цыфхэр мафэ къэс зы-хэтыгъэ зэтэх-зэрэшхым, ты-гъон-бэнэным, хъункӀэным мӀэ-кӀэ-макӀэзэ къахашыгъэх. Ахэр джы хэбзэ гъэнэфагъэ ашыгъэ-хэу арыгъуазэхэзэ лӀэкӀуатэх.

Джэуапым тыкъэсыным фэшл джыри зы гупшысэ шъуналэ тешъозгъадзэ сшлоигъу. Диным епхыгъэ тхылъ лӀаплэхэу Би-блиемрэ Къурланымрэ зэрары-

Илъэс 1400-рэ фэдизкӀэ узэкӀэбэжъэм, Мухъамэд пегъымбарым мырзуцтэу ылогъагъэу къатхыжъы. «Силъэпкъ анахь ымыштэу, зы-фэмыеу зыхигъэзынжэ шлопгъохэр шэни 4 мэхъу. Ахэм апэ итыр шлу пшлагъэмэ, узыщы-мытхужыныр ары».

цент 0,2-м тӀэкӀу ехъу нылӀп непэрэ цыфым ыгъэфедэрэр. ФӀгъэлажъэмэ, ыгъэлэжъэн фи-тэу процент 99,8-рэ акъыл ымы-гъэулӀэгъэу хэти ышъхъэ илӀ.

ШыпкӀэ, мӀэкламоми, лӀэ-шлӀэгъу къэс цыфхэм ащ шы-цэу алэжырэм ренэу хэхъо. Ары къэс чыч чӀэгъым, псы чӀэгъым чӀэхъэх, космосым ебыбэх, гум елазэх, атомыр агощы, цыф психикэм нэсых... Цыфыр икъарыукӀэ сыдым нэсыщта зэкӀэ акъылэу дунаир къэзыгъэшлыгъэм къыритыгъэр ыгъэфедэ зыхъукӀэ! Къэуцу упчӀэ: сыда ащ фӀдиз ибагъэу ар цыфым къызыкӀэтагъэр?

Гуцылэжыым «псым хадз» ело. Сыда мыщ ижырэ ады-гэхэм мэхъанэу ратыщтыгъэр? Сэ сшлӀошлыкӀэ, адыгэхэм дэгъу дэдэу ашӀэщтыгъэ къушъхъэ псыхъохэм зи зэрэхемыгъотэ-жыщтыр. Гуцылэм пае, Терек ипсыорхэм тон зытӀу зионтэгъу-гъэ мыжъохэр пхъэ щӀпкыым фэдэу зӀридзэхэзэ, зы такы-кыым метрэ 15 — 20 алыгъэу зӀрефэх. Сыда мыщ фэдэ псы-орым шлоу тшлэрэр тятэжъхэм хытагъадзэ зыклашлоигъуагъэр?

ШъушлӀош жъугъэхэу, шлоу тшлэрэр агъӀэклодыным паеп арэуцтэу ахэм зыкӀалауагъэр. Ар зыкӀалауагъэр ежъхэр джа псыорым хафӀэрэр хагъотэжы-нэу зэрэчымыгупшыщтыгъэхэм фэдэу, шлоу пшлэрэр угу пы-кӀэу, пшлагъэм укӀэмынэцӀыжъэу, зыфӀпшлагъэм епложэ зӀпыт-зэ «къысфимышлӀэгъагъэмэ на-хышлугъ» емыгъэложъэу, ар зычыбгъэгъушпшэжыгъэ дунаим утетын зэрэфарэр къыдгурагъало ашлоигъуагъэш ары.

Сабыеу къэхъурэм «тӀпым уемыл — укъыстыщт», «панэм утемыуцу — къыпхэоцт», «псы чыылэ уемышъу — пчыи ыгъэ-узыщт» ыкӀи мыхэм анэмыкӀэу пшлэ мыхъуцтхэр ралозэ аплу. Ахэм аныбжэ зэрэхахъорэм фэдэу яакъыли хахъо къэс, нэми лӀэми къамыубытырэ шӀэ-ныгъэхэм, «радиация», «излу-чение», «атом» зыфӀлощтхэм анэсых, ахэр къызфагъэфедэ. Джащ фэдэу «цыф льэпкыым исабыигъо» гуцылэжъхэу «Уза-тэрэр къыотэжыщт», «Шлу пшлэмэ, къыпфигъэзэжыщт», «Мыжъоу бдзырэм улукӀэ-жыщт» зыфӀлощт «гурыло-

гъугъозэ нӀфхэу хуыщтых. ... Ау «Шлу шлэ псым хадз» зыфалорэ гуцылэжыыр мыкӀо-дыжыын гъозӀлӀагъоу цыф льӀэпкыыр щӀӀӀфэ илӀэщт.

Цыф еджэгъэ лушым сыд фэдэ лоф къын ыпэ къыкӀы-гъэми, чыгусысыным, заом, эпидемием, мыхэм анэмыкӀ тхъамыклагъохэми ябэнын, ате-клон е хӀкыплэ тэрэз къа-фигъотын ылӀэкӀыщт. Ау цыф акъылышлом ащ фэдэ къыныр къыгъэхъуцтэп. Ар къэмыхъузэ ылӀэгъуцт, ыгъэкӀосӀэщт. Цыф льӀпкыэу хъазырэу илӀ акъы-лыр зылӀэжъэу фежажъэм игъэшлэ гъогу пытэу тетыщт. «Зишлушлэ осӀэнчӀэр акъылышлор ары», «Акъылышлор — шлушлэ» зыфӀлощт гупшысэхэм афэ-дэхэм арыгъуазэ хуыщт. Джы цыфым ар къэзыгъэшлыгъэм къыритыгъэ акъылыр зэкӀэ ыгъэ-федэу, зауми, пыджи, гъабли, чыгусысыни къэмыхъузэ ыгъэ-тынчынхэ ылӀэкӀэу акъылышло зыхъукӀэ, ищыкӀэгъэщта ащ мылӀкушхо ыугъоинэу е щысы-шъуцта ар къын зилӀэм демы-лау?! Е ащ фэдэ акъылышлор шлоу ышлэрэм къыкӀэклощтым щыгугъэу, щытхъоу фалощтым ежэу, ыцӀэ зэрэралощтым клэнэ-цӀэу щысыщта? Щы-сыщ-тӀп!

Джары дунаир къэзыгъэ-шыгъэм (мышц Тхъэ, е приро-дэр, е космос — хэти зэрэ-фаеу ерӀэдж, зыфэ цӀэр фе-рӀэус) пси, акъыл гъунэнчыи къырити ежъ фэдэу цыфыр хьалэлэу, бэрэчэтэу, шлушлэныр игъэшлэ лӀагъоу щылэнэу къа-зыкӀыхыгъэр.

Тятэжэ плӀахъэхэм къахӀкы-гъэ акъылышлӀохэр, лӀэшлэгъу мин пчъагъэхэм апхырыплъыхы, цыф льӀпкыыр зӀрыклон фӀэ гъогур мы гуцылэжыымкӀэ фа-гъэнэфыгъ.

ЫпшэкӀэ къэтлогъэ лӀагъом тетхэу ясабыихэр зыплу зышлӀо-игъогъэ адыгэ льӀпкыым иакъы-лышлӀохэм «Шлу шлэ псым хадз» джары зыкӀалауагъэр! Мыщ имӀэ-хъанэкӀэ клӀэхэрэ гуцылэжыкӀэ ицӀыфхэм зафэзыгъэзэгъэ льӀпкы джыркӀэ мы дунэешхом тетӀп. АщкӀэ адыгэхэр зэкӀэ цыф льӀпкыхэм апэ итых.

Цыфыр шлӀум фӀэлэжъэнэу дунаим къытехъуагъ!

КЪЭЗЭНЭ Юсыф.

Хьамидэ ижъуагъо кӀуасэрэп

ИжъыкӀэ кышыкӀэдзэгъуэ ацӀыфыгъэкӀэ, яшӀушӀагъэкӀэ зищӀытхуэ аӀотэрэ унагъохэр тичылэхэм мымакӀэу адэсых. Джащ фэдэу шхъэкӀэфэныгъэшхо зыфашӀырэ унагъоу Пэнэхэс щыпсӀэхэрэм ащышыгъ Ацумыжъ Исмахылэ иунагъо. Ар унэгъо лужьугъ, нэбгырипшӀ хууштыгъэх. Исмахылэрэ ишхъэгъусэрэ кӀэлиплӀырэ пшъэ-шпиплӀырэ апӀугъэх.

КызырэлӀотэжыӀрэмкӀэ, Исмахылэ ицӀыкӀугъом кышыцублагъэу еджэным пыцэгъагъ, шӀэныгъэ зэригъэгъотыным ишыпкӀэу пылыгъ. Зы класс хуэрэ училищэу Пэнэхэс дэтыгъэр кыуыгъагъ, ау ащ луж еджэныр лыгъэкӀотэнэу амал иагъэп. Унагъо зешӀэм, исабийхэр зэрэригъэджэштхэм лъэшэу ыналэ тетыгъ.

Уегупшысэмэ, Ацумыжъ Исмахылэ иунагъо ищӀыкӀэ-псӀукӀагъэр, кыырыкӀагъэр умыгъэшӀэгъон пӀэкӀыштӀэп. Еджэгъэ-гъэсагъэу щымытыгъэ мэкъумэщышӀэ кызырэкӀом зеоуж ильэс кынхэм, гъаблэм ялӀэхъан амали, кӀуалай зэригъотылӀэжыи, кӀэлий ригъэджен, апшӀэрэ ыкӀи гурыт гъэсэныгъэ аригъэгъотыи ыльэ-кӀыгъ.

КӀалэмэ анахыжъэу ДолэтыкӀорэ ипшӀашӀэу Долэтхъанрэ Москва щеджагъэх. Зым гъомылӀэхъашӀ институтыр, ятӀонэрэм МГУ-м юридичес-

кэ факультет кӀаухыгъ. ДолэтыкӀо — Краснодар, Долэтхъан — Мыекъуапэ лӀоф аща-шагъ. МелӀэхъанрэ Сурэрэ кӀалэу Ростов дэт кӀэлэгъэ-джэ институтыр кӀаухыгъ, ясэ-нэхъаткӀэ лӀоф ашагъ. ИлӀоф-шӀакӀэ ифэшъошэ уасэ кы-фашӀи, Сурэ «РСФСР-м изас-луженнэ кӀэлэгъэадж» зыфилорэ щытхууцӀэр кыфаусыгъ. Долэтчэрыерэ Бэчмызэрэ кӀэлэгъэаджэ училищыр кӀаухыгъ. Джантыгъэ медучилищым ыуж исэнэхъаткӀэ кӀуаджэм лӀоф-чишагъ.

Мы тхыгъэмкӀэ анахъэу сэ зигугъу кӀэсшы сшӀоигъор Хьамид ары. Ар зэш-зэшпху-хэм анахыкӀагъ. 1931-рэ ильэ-сым ижъоныгъуакӀэ и 7-м кӀэхъугъ. «АнахыкӀэр анахъ-кӀас» аӀо адыгъэхэм. Ау ащ пае Хьамидэ нахъ фэгъэкӀо-тэныгъэ фашӀэу щытыгъэп, ежъыри нахыжъхэм ауж зы-кыырымгъанэу сӀд фэдэ унэгъо лӀофшӀэни адигъэцакӀэ-щтыгъ. ЗэгурылӀохэу, зеделӀж-хэу зэкӀэри кызыдэтӀэджыгъэх.

Хьамидэ гурыт еджапӀэм дэгъоу щеджагъ. Ащ кызычӀэ-кӀым, Краснодар дэт кӀэлэгъэ-джэ институтым тарихымкӀэ ифакультет чӀэхъагъ, дэгъу дэ-дэу кыуыгъ. КӀуаджэм кы-зегъэзжыи, ищӀытхыгъэ Пэнэхэс дэт гурыт еджапӀэм рип-хи, пенсием мэкӀофӀкӀэ зэ-пыу имыӀэу егъэджен-пӀуныгъэ

бэмэ ахъхъан, зехифынхэ фаеу хууштыгъ.

ГушӀыэм пае, лыжъ хэкӀо-тагъэу ыдэжъ кӀэкӀагъэм укӀы-тэзэ Хьамидэ кырылӀо ахъхэ

лӀофшӀэным пылыгъ. КӀэкӀэу кӀэпӀон хуэмэ, еджапӀэр ятӀо-нэрэ унэ фэхъугъагъ: кӀэлэгъэ-джэ кызырэкӀагъ, заву-чыгъ, директорыгъ. Сэнэхъа-тэу хихыгъэр икӀэсагъ, урок пӀпчъ дэгъоу зыфигъэхъа-зы-рыштыгъ, темэр гъэшӀэгъонэу кыуылатэщтыгъ.

Хьамидэ дэгъу дэдэу сшӀэ-щтыгъ. Иунэ сыхъэу е лъэ-гъун фысӀэу еджапӀэм сӀчӀа-хъэу кыхэкӀыштыгъ. СлӀэгъу-щтыгъ илӀофшӀэгъухэми, кӀэлэ-еджакӀохэми ащ лӀытэныгъэшхо кызырэфашӀырэр.

ЛӀоф зэфэшъхъафхэмкӀэ бэ Хьамидэ дэжъ кӀакӀоштыгъэр. Ахэр кӀэлэгъэаджагъэх, икӀо-джэгъугъэх, совхозэу Хьаху-ратэм ыцӀэ зыхыӀрэм ыкӀи нэмыкӀ чыпӀэхэм кӀаырыкӀы-щтыгъэх. ЫлӀэкӀыштымкӀэ зэ-кӀэми ишӀуагъэ аригъэкӀыштыгъ. ИпшӀэрылӀэу щымыт лӀофыгъуа-

чыфэ зэрищыкӀагъэр. Ащ лӀэ-пылӀэгъу фэхъу, егъэразэ. Джащ фэд, кӀэлабэ зилэ шӀузабэр икӀалэ кӀулыкӀум ащэнэу тхылъ кызырэфэгъэхыгъэм, ежъыр ренэу зэрэсымаджэрэм, лӀэпылӀэгъу имыӀэу кызырэнэ-щтым егъэгумэкӀы. Хьамидэ хэбзэ лӀофкӀэ ным игумэкӀ фызышӀуехы, кӀалэр дзэ кӀу-лыкӀум амыщэнэу арегъэ-гӀэлсы.

Гурыт еджапӀэм идиректо-рэу загъэнафэр ары кӀэлэгъэ-джэ сэнэхъатэу зыпылӀым имы-закъоу, лӀэныкӀо зэфэшъхъа-фхэмкӀэ Хьамидэ лӀэпӀэсэныгъэу хэлъыр, акъылыгъэу илӀэр нахъ нафэ кызыхыгъагъэхэр. ЛӀоф-шӀэнэу зыпылӀыр щытху хэ-лӀэу зэрихъэ шӀоигъоу ама-лэу щылэ пстэуми яусэщтыгъ. Зэгорэм жыбгъэшхом еджапӀэм иунашъхъэ щыц кытыритхы-гъагъ. Ощхым кӀашӀор кыкӀи-

гъэун ыльэкӀынэу щытыгъ. Ащ игъэтэрэзыжыи лӀофышхо кы-фыпыкӀыгъагъ, кыныбэ дилӀэ-гъугъагъ, ежъыри сымаджэ ехуылӀэгъагъ, ау зыфаем ни-мыгъэсэу шӀокӀыгъэп.

Хьамидэ лыгъэ зыхэлъ цы-фэу щытыгъ. Ишхъэгъусэ иду-най зехъожьым, ышхъэ еп-хыгъэ лӀофхэр зэкӀэ ежъ-ежъы-рэу зэшӀуихынхэ фаеу хуугъа-гъэ. Ау тхъаусыхуэ хэт щыци зэхихыгъэп. ЛӀэжъ-лӀэжыгъэу хэлъым тегъэпсыкӀыгъэу, Афып-сыпэ кӀоджэ псӀэпӀэм сӀд фэдэ лӀофыгъо кышыцхуугъэми, зэрильӀэкӀэу хэлажъэщтыгъ.

Хьамидэ лӀыфгъэ иагъэп, ау кӀэлэцӀыкӀухэм шӀулӀэгъоу афырилэр гъунэнчыгъ. Идунай ыхъожьынкӀэ бэ кӀэмынэжыи-гъэу сомэ миллионитӀоу зӀуи-гъэкӀагъэр Пэнэхэс гурыт еджа-пӀэм тыритхъыгъагъ. КъялӀэ-лужыгъагъ а ахъщэм процент тегъахъоу илӀэр ИлӀэсыкӀэ кӀэс кӀэлэеджакӀохэм шӀухъафтынхэр афэшӀыгъэнхэм пӀуагъахъэзэ ашӀынэу. ИлӀэсипшӀ зытешӀэкӀэ, зэкӀэ ахъщэр банкым кыра-хыжышӀт, еджапӀэм икассэ ральхъажышӀт.

Хьамидэ ишӀушӀагъэхэр икӀо-джэгъухэм ащыгъупшӀэхэрэп. БэмышӀэу ащ ыцӀэкӀэ пчыхъэ-зэхыхъэ зэхашӀэгъагъ. КӀэлэ-егъэаджэхэр ащ кӀэщакӀо фэхъу-гъагъэх. Ацумыжъ Хьамидэ «КӀуаджэу Пэнэхэс ицӀыф гъэ-шӀуагъ» зыфилорэ цӀэр фау-сыгъ.

ХЪУШТ Щэбан.
Афыпсыпэ кӀоджэ псӀэпӀэм иветеранхэм я Совет ит-хъамат.

Сурэтым итхэр: **Хьамидэ-рэ ишхъэгъусэу ГошӀэфыжъ-рэ.**

ТХЫЛЪЫКӀЭХЭР

Монографияеу «Правда истории: знать, чтобы победить» зыфилорэр авторым илӀофшӀэгъэ инхэмкӀэ я 50-рэ мэфӀкӀ кыдэкӀыгъоу ар елытэ. ТхылӀым ире-дактор шхъаӀэр профессорэу И. Я. Куценкэр ары. Ащ игушыӀэу «Публи-цист — патриот» зыфилорэм тхылӀыр кызыӀуехы. Бэджэнэ Мурат социальнэ-политическэ лӀофыгъуабэхэмкӀэ лӀофшӀэгъэ куоу кыӀэкӀэкӀыгъэхэмкӀэ шхъэкӀэ-фэныгъэ иныр кызырӀэлэжыгъэр кы-щело. АдыгӀэл, цыф псыхъэгъэ гъэ-шӀэгъоным ильэсыбэ хуугъэу ныбджэ-гъуныгъэ дырилэ зэрэхъугъэм, ильэс 25-кӀэ узэкӀлӀэбэжымэ, 1993-рэ ильэ-сым, Мурат доктор диссертацийер Мос-ковскэ кӀэралыгъо кӀэлэгъэаджэ уни-верситетым кышыушыхъаты зэхъум, оппонентэу зэрилагъэр кыхегъэщы.

Зэфэагъэм игъогу

ЗэлъашӀэрэ тарихъ шӀэныгъэлэжъэу, профессорэу, академикэу, Пшызэ ыкӀи Адыгэ Республикэм шӀэныгъэмкӀэ язаслуженнэ лӀофшӀэлэшхоу Бэджэнэ Мурат итхылъыкӀэ дгъэкӀотэжыгъэ ильэсым ыкӀэм кыдэкӀыгъ.

Мызэу, мытӀоу я 90-рэ ильэс быр-сырхэми зӀуӀкӀэхэу зэрэхъугъэр, Бэджэ-нэ Мурат Урысыем лӀэкӀыб кӀэрал лӀофхэмкӀэ и Министерствэ епхыгъэу лӀоф ышӀэу зыщыщытыгъэм, Темыр Кав-казым, ЧӀэчэным, Абхъазым зео-банэу закъыщызылӀэтыгъэхэр гъэупӀэжъэ-гъэнхэм Мурат илахышӀу зэрэхылъа-гъэр, Бэджэнэ Мурат ихэгъэу шӀулӀэгъу ыкӀи гукӀэгъу, илӀыгъэ, ильӀэпкӀэ пае-мэ, зэрӀэлагъэхэр ышхъэкӀэ зэхышӀа-гъэу зэрэщытыр кы-щыӀуагъ. ШыпкӀэем пфидэмыхын цыфы-шхоу, гулӀытэ чан, цыфыгъэ хэбзэ лъа-гэр зезыхъэу тхакӀор И. Куценкэм елытэ.

ТхылъыкӀэу «Прав-да жизни: знать, чтобы победить» зыфилорэр Урысыем, Адыгэ Респу-бликэм ящӀытхыгъэ лӀофыгъуабэу пхырыкӀырым, дунэе мэхъанэ зилэ по-литическэ зэутӀэкӀыныгъэхэм афэгъэ-хыгъ. Ежъ тхылӀым иавтор анахъ уналэ зытырыуигъадзэрэр кӀумалыгъэ зыхэлъ кӀочӀэ бзаджэхэу США-м ыкӀи ащ къотӀэгъу фэхъухэу Европэм ит купхэр арых. АхэмкӀэ дунаим има-мырныгъэ зэтӀэкӀыгъэныр, цыф лӀэп-кӀхэм азыфагу зэмызэгъыныгъэ кы-лӀхъэгъэныр ыкӀи Урысыер дунэе

зыкӀыныгъэм кыхычыгъэныр, сӀд ишӀыкӀэми, икӀэралыгъо хабзэри, эконо-микэри, культурэри зэбгырычыгъэнхэр апэрэ. Ау ар кызырадэмыхуштыр, Урысые Федерацием ильӀэпкӀэ шхъаӀэу урыс народыр ыкӀи субъектыбэу кӀешӀэкӀыгъэм ащыпсӀэхэрэр Урысы-ем и Президентэу В. В. Путиным ипо-литикэ инэу мамыр зэфыщытыкӀэхэр гъэпытэгъэнхэм фӀэлажъэрэм зэрэды-

Бэджэнэ Мурат итхылъыкӀэ джырэ лӀэхъан политикэм ыльэныкӀокӀэ дунаим щыхъурэ-щышӀэрэр зэкӀэ кӀэкӀэу, лупкӀэу кырылотыкӀэу гъэпсыгъэ.

рагъашӀэрэр, мы гъогу зафэм ахэр зэрэдэмыхыштыр кышыцэхэфыгъ.

Бэджэнэ Мурат итхылъыкӀэ джырэ лӀэхъан политикэм ыльэныкӀокӀэ ду-наим щыхъурэ-щышӀэрэр зэкӀэ кӀэкӀэу, лупкӀэу кырылотыкӀэу гъэпсыгъэ. Бэз кӀэбзэ гурылӀогъошӀукӀэ тхыгъэ, зео машӀохэр зэкӀэгъэблӀэгъэнхэр шэныжъ-лае зыфэхъугъэхэм (США-м, ащ икӀо-тэгъухэм) ар кызырадэмыхуштыр пшӀош ыгъэхъоу тхылӀым иавтор игуп-шысэ зэрещэ. Мы лӀофшӀагъэр тарихъ-лӀэхъэм, политологхэм ямызакъоу, ма-

мырныгъэм фэбанэу, ар зыгъэлапӀэрэ пӀпчъ агъэфедэн алъэкӀышӀт, упчӀабэхэм язэхэфынкӀэ къашхъэпӀэщт.

Ежъ тхылӀым игушыӀэпэ кӀэкӀ И. М. Бэджанэм кызырӀэцилӀоу, мы аужырэ ильэси 100-м ихуугъэ-шӀэгъэ зэфэшъ-хъафыбэу зэхъокӀыныгъэшхохэр зэп-хыгъэхэр зэрэзэхӀэпфыштытхэм, заор ыкӀи мамырныгъэр зыщызӀэпӀэут лӀэхъэнэ пӀырым укызырӀэхэкӀыжыштытхэм яп-хыгъэ гупшысэхэр тхылъыкӀэм щызэ-лугъэкӀагъэх. Урысыем кыныгъоу ыцӀэ-чыхэрэр кызыхэкӀыхэрэр ыкӀи ахэм (пыйхэм) апӀэгъохымэ хууштыр, шып-кӀэр илӀуытылӀэу, щызэригъэкӀугъ авторым мы тхылӀым. Шхъэ 40-у ар зэтӀуеуыгъ. «Глава Республики Ады-гея Аслан Тхакушинов — человек дела» зыфилорэмкӀэ тхылӀыр кызы-лӀуехышъ, Украинэм щыхъурэр кызы-щежъагъэр, къош лӀэпкӀхэм зэрафэгъу-мэкӀыхэрэр, ухыемэ — узэрӀэлэшыр, Урысыер — зэрӀэлачӀэр, тызэрзэкӀо-тым тызэрӀэлыгъэкӀуатэрэр, Америкэм шӀоигъом, зэкӀэми апшӀэ зышӀын му-рад ащ зэриӀэм, ау кызырӀэдэмыху-штыр, тарихъыр зэбгъэзэкӀынэу зэ-рӀэщымытыр, ахэм анэмыкӀ темэ гъэшӀэ-гъоныбэр тхылӀым кышыцӀэуыгъ. Тхы-лӀым кышыцӀотагъэр зэкӀэ зыфӀэкӀо-жыырэр, мамырныгъэм уфӀэкӀоным ыкӀи ар уухъумэным ухэтми удэшъхъах зэ-рӀэмыхуштыр ары. ТхылъыкӀэм цыфы-бэмэ агумэ лъагъо афыхихынэу фӀэтӀо, шӀэныгъэ уимыӀэу, умыгъэсагъэу зэ-фэгъэ гъогур пхырыпшыщыуштытхэ.

МАМЫРЫКӀО
Нуриет.

(Къызыкълъыкълорэр
щылэ мазэм и 16-м
къыдэкыгъэ номерым ит).

Автомобилыр загъэкуасэм
ыуж шуклае тешлагъэу къэ-
лапчъэм къытеуагъэх. Хъулъ-
фыгъэ макъэр къэджагъ. Лъэ-
пэдыр ыхъэу шысти, нэнэжъ
Прынэ нэмыз-лумызэу ышъхъэ
джыри къыпхъотагъ: хэт пшъы?

— Уимык! шыс рэхъатэу,
— къызэхаримыгъэхынэу ыло-
зэ, тэтэжъ Базрыкъо маклэу
къылуагъ, чылэм шыщыр арэ-
уштэу къызэрэтемыюштыр ышъ-
хъэ къыльэдагъ, хымэн фæе,
Запсэкъор арынкI мэхъу. Джа-
уштэу гуштэ Iае ригъэшлыгъ
НКВД-м къыфилырэ Запсэ-
къом. А пчэдыжъ чыжъэм
гучIэм къызэрэчIэтысхъагъэу
непи чIэкIыжъырэн.

— Ал, ащ фэдэ ашIа?.. —
шысына гупсэфэу, шысышъу-
гъэп, хабзэу щылэр ыукъуагъэн.
Зыщылъэти, къэлэпчъэлум къы-
лухъагъэм Прынэ пэгъокыгъ.

Тэтэжъэу Базрыкъуи къэгъ-
зэжъуагъ — фэщылагъэп,
урамынкIэ плъэ шлоигъоу тIэклъ
нэцIагъэ. КъызщытэдджыкIынэу
зыщыгугъыжъи, къызыкIэлэ-
жыгъ, игъэрет къикIыгъэп.
КIыбкIэ пIэм хэфэжыгъ, щэ-
хъурэ хэкIыплэ земыгъотым,
плъызызэ зигъэрэхъатыжыгъ.
Ауми, къэлэпчъэлум Iуплъэн
фаллэу гукIэ чъэмэ, чъэзэ мыл
джыджыум тефэклаеу тефагъэу
къышIошIыгъ. «Мырэуштэу дзы-
клаеу сытезыздагъэр лъэш дэ-
дэн фæе, зэ сеупчIын» —
шIогушIуафэу ыбгъэу къыдэ-
чыгъ, пэсэрэ Iурылупчъэ кIы-
хъэр ышъхъэ къыльэджыгъэу.
«Сабый цыкIу ухъужыгъа?»
— ыIоти, мыщ фэдэ Iор-жъо-
рыр зызэхыхкIэ нэнэжъ Прынэ
лIыжъым къыкIэнэкIэщтыгъэ.

— Мыл, мыл, улъэша? —
еупчIыгъ ар мылым.

— Сылъэшмэ, тыгъэм сигъэ-
жъуна? — къыпигъодзыжыгъ.

— Тыгъ, тыгъ, улъэша?

— Сылъэшмэ, ошъуапщэмэ
сагъэбылIына?

— Ошъуапщ, ошъуапщ, улъэ-
ша?

— Сылъэшмэ, ошх сыхъу-
на?

— Ошх, ошх, улъэша?

— Сылъэшмэ, уцым сыри-
шъуна!

— Уц, уц, улъэша?

— Сылъэшмэ, чэмыжъым
сыхъуна!

— Чэм, чэм, улъэша?

— Сылъэшмэ, тыгъужъым
сишхына!

— Тыгъужъ, тыгъужъ, улъэ-
ша?

— Сылъэшмэ, шхончаом
сиукIына?

— Шхончау, шхончау, улъэ-
ша?

— Сылъэшмэ, сишхончыпс
цыгъом зэпигукIына?

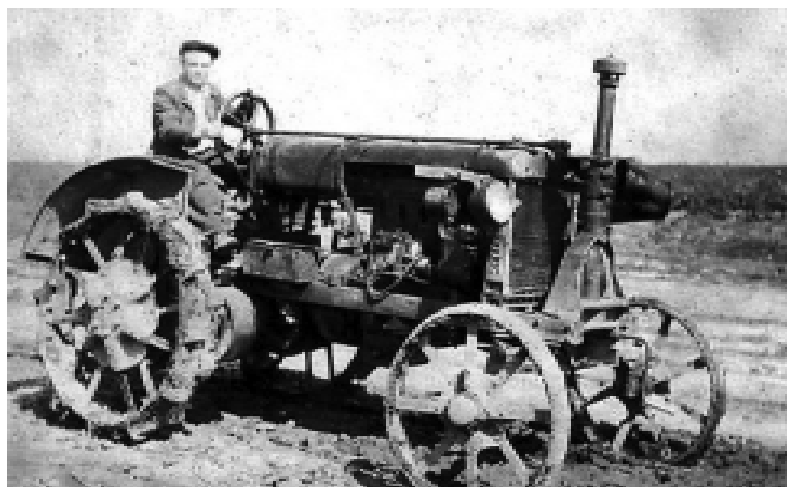
— Цыгъу, цыгъу, улъэша?

— Сылъэшмэ, чэтыум сиш-
хына?

— Чэтыу, чэтыу, улъэша?

— Боу сылъэш! Боу сы-
лъэш! — ыIозэ, чэтыужъыр
ытхыцIэ къыригъэпшэу пIэкло-
ругум къиуцуагъ.

А чэтыужъым ехъырэу къэ-
лэпчъэлумкIэ къэджагъэр Баз-
рыкъо ынэгъу джы къыкIэуцуагъ.
Зэ шъхъае, Запсэкъом ымэкъэ
щтыргъукI ар ригъэхъыщырыгъ:
«Тэк-тэк... Хъаулуй, Базрыкъу.
Ор-орэу лIе зэошIэжъы. Де-
зертирыр плитIукIэ къытэпты-
мэ, орыкIэ нахъышIу. ТIури
зы: чIым чIэшъуIагъэми —
къэдгъотышъ, къэдгъотышI!»
Гур зэригъэгъоу капитан сэ-
къатыр чъылэм ыгъэкIэзэщыт-
ы

ЦУЕКЪО ЮНЫС

«Цыфышъор Iужъу, ымыщэлэн щылэп...»

(РоманыкIэм щыщ пычыгъохэр)

гъэ, макъэр щтыргъукI гъуй-
сыишхоу.

А кIымэфэ пчэдыжъым къы-
нэужи энкэвэдэм къикIырэ
кIалэр изакъоуи, гъусэхэр
илэхъуи, зэ-тIо ГъукIэмкъомэ
яцагу къежыкIуагъ: къыдэ-
хъурэ щымыIахъу. Аужырэу
къызыкIогагъэр мыгъатх, заор
аухынкIэ зи арыгъахэп къэ-
нэжыгъагъэр. Къэбар хъун
къафихыгъагъэп. Зэгъусэгъэ
нэбгырищмэ ящанэрэр, Хъа-
джэмыекъо Мэдждэ, Псэкъуп-
сэ нэпкъ тес къутырым къы-
щаубытыгъэу ары къызэриIотэ-
гъагъэр. Заом ыпэкIэ урыс
пшъашъэу зыдэжъ кIоштыгъэм
яунэ кIэшъуашъхъ мафэрэ зы-
щигъэбылIыштыгъэр, чэщырэ
къехымэ, нэбгыритIур зэукIуэ.
Илъэсым къехъужыгъэ иIоф
алуи Хъаджэмыекъо Мэдждэ
фронтым зылуагъэзыхъажы-
гъэр! Штрафной батальоныр
ары...

Ащыгъум, зэрэхъугъэри ышIэ-
рэн, гъыным ычыпIэкIэ тэ-
тэжъ Базрыкъо гушIом зери-
хъэзэ, къызIуипхъотыгъагъ:

— А сикIал, адэ шъуеуп-
чыгъэба тэтиехэр зыдэщылэ-
хэмджэ?

— Ар къытилуагъэп...

— КъышъуимыIоу мэхъуа?

— ХэшыкI афыримыIэу

тхъэланэ ышIыгъ. Ылуагъ сорэк
второим къызэкIаIохъэзэ,
Пшызэ къызэпырыкIыгъэхъу,
Чыгыуджмэ адэжъ къащыго-
кIыжыгъагъэу...

— Тхъаегъэпсэуи, айгъум
Ещыкумрэ тэтиемрэ зэгъусэ-
тых, ым? — умышIэмэ гугъапIэ
горэ Запсэкъом къылэкигъэ-
хъагъ пIонэу, тэтэжъ Базрыкъо
гушIо нэфыпсыкIэ къылугушIу-
кIыгъ.

ЦыхъэмышI нэплъэгъур лIы-
жъым къытыригъэгъагъэу
чекист кIалэм тхъагъэпцIэу
къыпигъодзыжыгъ:

— ЗыгорэкIэ шъо шъумы-
гъэбылIыгъэмэ, Базрыкъу...

Запсэкъом игушылэмэ лIы-
жъым зашIуигъэнагъэп. «Хэт
щыщынкIи фит хъаджырэтыр,
анахъэу зыхэгъэгу зыхъожы-
гъэр, зэрэфэмыгъэбылIыштыр,
зэхэпшыкIын фэдэу мы тапэки
къызэрэослогъагъэр угу къэгъэ-
кIыжъ» ыIорэм фэдэу, лIыжъым
заулэрэ зиушъэфыгъ, етIанэ
пигъодзыжыгъ:

— Джы нэсфэдэжэ Хъаджэ-
мыекъомэ ащ фэдэ къэбар
къахэлукIыгъэп...

— КъахэмылукIыгъэми, джары
Хъаджэмыекъо Мэдждэ ры-
кIуагъэр...

Къэбар нэужым лIыжъым
кIэхэкIыгъэм укIэмыупчI! Ау
сыдэу зызешIи, еуцоплагъ. «Е
зышIэрэр, ем IокIэжы» ылуи,
зигъэрэхъатыжыгъагъ.

ЗэрэхъурэмкIэ, НКВД-р Гъу-
кIэмкъомэ ауж имыкIыштэу
къычIэкIын.

Тэтэжъым ылу джыри пчъэлум
зэрэгъэзагъ, ышIуабэ машIэ,
Запсэкъо капитаным ежэ.
Пчъэр джы къылуимыхмэ, джы
къызэлэуиубгъукIыштыр, узэрэ-
шIошIыны щылэп, къызэлэуиуштыр.
«Дезертирыр тыдэ щыл?» —
ыIонышъ, къыжэхэхъаштыр.

Цыф цыкIлур сыд илэ-
ужыгъу. Совет хабзэм боу
фитыныгъэшхохэр илэх!

5

— Мыдэ, мыдэ, Прын! Зызы-
гъэшIожъэу мы пIэм хэлъым
еплIи! — нэшIошIыгъэ мэкъэ
IэшIу зэпыщ зыригъэшIызэ,
хъулъфыгъэу унэм кыхъагъэр
къышъхъэщэуцо.

«Хэт пшъы мыр зымакъэр?»

Инэлэуи фэд тхъахкIэ, Баз-
рыкъо къышIэн ыпэкIырэп. Ежэ
апэ зэгъуцэфагъэр арэу къы-
чIэкIыжъырэн. Къышъхъэщыу-
цуагъэр ынэгъуи фэгъэуэфы-
рэп. «Тхъамджэ шыкур, Зап-
сэкъор арыхэп ар!» — гушIо-
жыгъэу зэреложы, хэпшыкIэу
къегъэлэжъ-лъэжыжы. Анахъэу
зэрэрыразэри ар зэрэмы НКВД
лIыри ары. Зи штагъо щылэп,
ымакъэкIэ дэгъоу ыгъэуэфыгъ!
ХэпшыкIышъэу лIыжъым икы-
рыу джы къыгъотыжыгъ.

— Нахъ кIэрыкIуат, Щамил.
УкышIэжъырэпышъ ары. КIэры-
кIуати, зыкъегъэшIэжъ, — мыщ
дэжъым нэнэжъ Прынэ илIыжъ
тIэклъ фэукIытэжыгъ, шъхъа-
щыгушыкIызызэ, етIани зыпэлэуи-
убгъуагъ. — КъэпшIэжъырэба
сэлэ, кIалэмэ ят, къургъокъо
тэтэжъыр ары!

— СэшIа сэ къэсэшIэжымым!
— НэшIошIыгъэкIэ зешIы пIонэу
лIыжъыр IушхыпцIыкIыгъ, къо-
джэхъ-къоджэхъ фэдэу къы-
луагъ. — КIыкI-кIыкI хъакуа-
ку, зэрамыку лэгъун... ыIозэ

мы сауж итыр плъэгъурэба,
Занэкъомэ япхъу!

— Тхъэм урихъаки, Баз-
рыкъу, псидзэу къахлорэр къэ-
зыгъэуцурэ нэпкъым уфэд.
Къыослон, сыбгъэгъушIожыгъ!
Хъадрыхъогу утехъажынджэ
джыри жьыло хъун, — ыгу
хэкIэу къоджэхъ-къоджэхъыкIэ
Щамили зыпашъхъэ итым къы-
дыригъаштэрэн.

— Удэ, удэ! Дэгъунэкъор!
Ей-ей, Щамил, нэпкъым ты-
зыфэдэгъэ лъэхъанэр шыхъу-
жымыз заульэгъужыгъэр бэшIа-
гъэ. Олахъэ, укыстекIуагъэджэ!
КъэкIуати, къэлыст...

А уахътэм пчъэ макъэ

хы нахъышIу, модэ гъы макъэ
къэлумэ сшIэрэн, кIори, пшы-
нахъыкIэ зэлугъан, икушъэ гъэ-
хъые...

— А нэнэжъ, ахъам тэтэжъ
IупшIэр зэригъэцIуэрэр чэтыум
ешкыжы...

— Къыослуагъэр зэхэпхы-
гъэба?

— Кышъ! Кышъ сэлэ! —
фэщылэрэпышъ, етIани Цыпэ
пчъэнэзым къыдэкуукIы.

«Тыхъ-тыхъ» — ыIозэ, Iэхъо-
тегъэкIэу, шъэожъыем ыгу
ыгъэрэхъатыным фэшI нэнэжъэу
Прыни чэтыум кIэлъыо фэдэу
зыригъэшIыгъ.

— Арэп, бырсыр къызкIэ-
шъуIэтыгъэр сэлэ, Занэкъомэ
япхъу? — сымаджэр къэгумэ-
кIыгъ.

— Зыгъэрэхъат. Зыгъэрэ-
хъат. Зи гумэкIыгъо щылэп.

— Хэт, Прын, кIалэмэ ащы-
щэу мыр зиер? — Дэгъунэкъо
лIыжъыр, зи мыхъугъахэм фэ-
дэу, тегушыкIыгъ.

— Анахъыжъыр, Къунчыкъу,
ары...

— ШынахъыкIэ ил, ара?

— Мэзищ ыныбжъ, — бы-
сымгощэжъыр лъэшэу къыхэгъу-
шхукIыгъ.

— Тхъэм къышъуфегъэхъу!
Тхъэм къышъуфегъэхъу. Сишъ-
хъапацэдхэмэ ащ игугъу къа-
шыгъэп...

— Ал, Щамил, Цацэ ишъэо
нахъыжъ лагъымэр къылэклауагъ
алуагъ, — Прынэ ыгу къэкIы-
жы, гуузышхо щыхъугъ. —
Цыфмэ ащыгъупшэжыгъэу тэ
зэхэтхыгъэ...

ЛIыжъым зи зэхимыхыгъэ
фэдэу зиудэгъугъу. Бысымго-
щэжъми къытыригъэзэжъэу кIэ-
упчIэжыгъэп. ЛIыжъым шлои-
гуагъэп къэбарым зыригъэу-
кIыхъаныр: тымрэ унагъо ис
пхъумрэ хъарам шIуцIабзэр
бэшIагъэу азыфагу дэлъыгъ. Ащ
лъапсэу илагъэр лъфыгъэу нэ-
мыщым илагъымэ ыхъыгъэм
ычIыплэкIэ, зиери амышIэу,
джэнакIэм къычIэкIыгъэ сабий
дэхэхъураер арыгъэ. Ау ащ
игугъу ГъукIэмкъомэ хэшIыкI
фырIагъэп.

Ащ фэдиным сымаджэр зи
къымылоу щылыгъ. Зэпыуплэу
фэхъугъэм игъо фифэжыгъ
пIонэу, жэкIэф зэхэкIыхъэгъэ
цыкIлоу, ылэ кIыф макIэхэр
ыпэкIэ къыцэхъэзэ, нэнау
цыкIлум ехъырэр, икIэрыкIэу
джыри къыхэгъушIукIыгъ:

— Удэ, удэ, шапсыгъэр! Ща-
мил сымышIэжъырэр!..

ГъорекIопагъэ ыпэрэ кIыма-
фэр арыгъэ лIыжъхэр зызэ-
рэлъэгъугъагъэхэр. Арырэ джы-
рырэ азыфагу илъэсищ фэдиэ
къыдафэщтыгъэ. КIымэфэ гу-
зэгугъ. Нэмыщыр зыдэкIыжыым,
Къургъокъуае къырищыжыи,
пхъум исабийхэр тэтэжъ Баз-
рыкъо ядэжъ, Шыблэкъохъаб-
лэ, къыцэхъыгъагъэх. Яни яти
ашъхъэщымытыжъэу ибэхъура-
ехэу кIалэхэр къэнэгъагъэх.

Дэгъунэкъо Щамилэ Iэпкъ-
лъэпкъ мытIырэр, нэпкъ-пэпкъ
Iубгъо бжышIоу зэгорэм ишIу-
гъоштыгъ. Илъэс пкъые зандэу,
ипэлэомэдэ лъагъэу шъхъарысэу.
Пхъорэлъфмэ ятэтэжъ сыдми
ерагъэу ынэлэу къыригъэуцуагъ:
лъэшэу зэхэткIухъагъэ, на-
хъыжы хъу къэс цыфыр нахъ
мэкIэжыеу мэхъу зэралорэр
къеушыхъатыжы пIонэу! Нэпкъ-
пэпкъ бжышIоми, гу лъама-
тэзэ илыгъэу аулчIыгъэ-еуп-
сэгъашэхэ фэдэу, инэу зиуп-
сыгъугъ. Илъэс пчъагъэ хъу-
жыгъэшъ, нэу сымаджэр Ща-
милэ ыпашъхъэ илъ.

(Джыри
къыкIэлъыкIоштыр).

ИСКУССТВЭМРЭ ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМРЭ

Къокыплэм щыпсэурэ лъэпкхэм яискусствэхэмклэ Къэралыгъо музееу тиреспубликэ икъэлэ шъхалэ дэтым къыщызэуахыгъэ къэгъэпгъэныр тарихым къыпкырэклэ, лэужхэр зэрэпых.

Музеим идиректорэу Кушъу Нэфсэт зэхыхэм пэублэ гуцылэу къыщишыгъэм къызэрэщыгъэщыгъэу, Мэзлоу Руслан сэнэхъатэу къыхихыгъэр къызэрыклэп. Лутлэным, чыжыем, бжалэм пкыгъохэр ахэзышыкырэмэ Руслан ащыщ. Бгъэфедэн плэ-кышт искусствэм псэ къыпи-гъаклээ, лъапсэу фишырэм ыпкэ егъэпытэ, тамэхэм зарегъэу-шъомбгъу.

Адыгэ Республикэм культу-рэмклэ и Министерствэ иотдел ипачэу Шэуджэн Бэлэ Мэзлоу Руслан итворчествэ кытегу-щылээ, сурэтыш ныбжыклэм ишлушагъэхэм осэ ин афишыгъ. Адыгэ фольклоры зэрэбаир, тинахыжэ плашэхэр лэпэласэу зэрэщытыгъэхэр Р. Мэзлоум къегъэпгъэу. Лэужхэр зэрип-хыхээ, искусствэм чыплэ хэ-хыгъэ ежэ иеу къыщыгъотын ыльэкыгъ.

Адыгеим исурэтыш ыкы иар-хитектор цлэрылоу Бырсыр Аб-дулахэ изэфэхысыжхэм къа-хыгъэщыгъэм уегъэгупшысэ. Ла-пэклэ лутлэныр ыблээ, Р. Мэз-лоур иофшлэклэшум лэхъу. Плуа-блэр зэйк къодып, сурэтхэмклэ, лэшагъэхэмклэ егъэклэраклэ.

— Темэ хэхыгъэхэм къап-кырыкылээ, япллэнэрэ къэгъэ-лэгъэныр Руслан зэрэзыхы-щагъэм фэшл тыфэгущо, — къыщылауагъ зэхыхэм Адыгэ Республикэм исурэтышхэм я Союз итхаматэу Хъуажэ Рэ-мэзан. — Ятлонэрэу итворче-ствэ Мыекъуапэ щытэлэгъу. Мыщынэу искусствэм куоу зэ-рэхэлбэрэм, пкыгъоу ышлэхэрэм теплэ дахэ ялэу къыгъэпгъэонхэ зэрильэкырэм тагъэразэ. Рус-лан икъэгъэпгъэонхэр зэгъап-шэхээ, лъэпкэ искусствэр гуклэ къылотэныр нахышлоу ыгъэпсы-зэрэхуыгъэр иофшлагъэ кыхэ-сэгъэщы.

Къыпщытхурэм уегъэгущо

— Къэбэртэе-Бэлькъарым ипсэуплэу Алтудэ Мэзлоу Рус-лан къыщыхуыгъ. — Сэри а къуаджэм сыщыщ, — къелуатэ сурэтыш лэпэласэу, лъэпкэ ис-кусствэм щыцлэрылоу Гуклэ Замудин. — Руслан джыри клэлэцлыкыгъэ бгъэфедэн плэ-кышт искусствэм зэрэфэщагъэр къыхэщыщыгъ. Лэгъо хэхыгъэ иофшлэным къыщыгъотыгъ. Къаб-зэу исурэтхэр къыгъэпгъэонхэ, фольклоры ыгъэбаир зэрильэ-кырэ сэгъэшлагъо.

Къэбэртэе-Бэлькъарым лъэпкэ культурэмклэ ифондэу «Амрэм» итхаматэу Тлизам Лидие ис-кусствэм фэгъэхыгъэ къэгъэпгъэ-онхэм язэхэщэн клэщакло

Лъапсэр дунаим щегъэдахэ

Зэкъош республикэхэм язэфыщытыклэхэр культурэмрэ искусствэмрэ ащэпытэх. Къэбэртэе-Бэлькъарым исурэтыш ныбжыклэу Мэзлоу Руслан иофшлагъэхэм якъэгъэпгъэон фэгъэхыгъэ зэхыхэу Мыекъуапэ щыкыуагъэм лъэпкэ зэфэшхыафхэр хэлэжыагъэх.

фэхъоу бэрэ къыхэкыгъ. Р. Мэзлоум иофшлагъэхэм Лидие ащыгуагъ. Сурэт пэпчэ кыте-гуцылэ шлоигъоу мэкъэ шъабэклэ игупшысэхэр къызэлэуехых. Рус-лан клэлэеджаклохэр зыльещэх. Темыр Кавказым къэгъэпгъэонэу щыкыуагъэхэм язэфэхысыжхэм Лидие къарилуалэрэм уегъэгущо. Адыгэ лъэпкым итарих искусствэм къыщызэлэуихыным Рус-лан пылъ.

Еплъыклэхэр

Сурэтыш-модельер цлэрылоу Стлашъу Юрэ мэстанэм луданэр рещыш, игухэлхэр, дунаир зэрильэгъурэ шыклэр мэстапэм-клэ къелуатэ. Ю. Стлашъум, нэ-мыкл сурэтышхэм тигуапэу тя-дэлугъ. Къуанэ Аслъан, Гьогу-нэкъо Мухъарбий зэралытэ-рэмклэ, лъэпкэ искусствэм ба-иныгъэу хэлъыр Р. Мэзлоум къыгъотыгъ, лыгъэклотэн елъэкы. Зэныбджэгъухэу Пэрэныкы Чатиб, Шъхъапплэкъо Къэсэй, Ехъулэ Аслъанчэрий, тхаклоу Хъурмэ Хъусен, фэшхыафхэм аналэ зытырадзагъэр яклэлэцы-кыгъом къыщыублэгъэ хуыгъэ-шлагъэхэр агу къызэрэкыжырэ-ары. Къоджэ зэфэшхыафхэм адэ-сыгъэх, ау лутлэным, чыжыем, бжалэм пкыгъоу янэ-ятэхэм, янэуасэхэм ахашыкыштыгъэхэр ащыгупшэхэрэп. Исэнэхъат шлу-зыльэгъурэм кыныгъохэр къы-

зэринэкыныхэ зэрильэкыштым яцыхъэ телъ.

— Колледжыр, университетыр Къэбэртэе-Бэлькъарым къыщы-сыухыгъэх, — къелуатэ Мэзлоу Руслан. — Тхыпхэхэр сшын-хэм, бгъэфедэн плээкышт ис-кусствэм сьдэлэжыным сапыль-зэ, лутлэным нахэ фэщагъэ сы-хуыгъ. Тхъаегъэпсэху сиклэлэегъа-джэхэр, лэпылэгъу къысфэхуэ-рэр. Бжалэм, лутлэным, чыжыем зыгорэ ахэпшыкыным фэшл щэлэгъэ ин пхэлъын зэрэфаер сызыгъэсагъэхэм къызэрэсало-штыгъэр сщыгупшэрэп.

Телефон зэдэгущылэгъур.

Мэзлоу Руслан Къэбэртэе-Бэль-къарым зегъэзэжыым ыуж теле-фонклэ гуцылэгъу тыфэхуыгъ, иофшлагъэ гуцылэ фабэу къыра-луалэхэрэм ащыдгъэгъозагъ, исэ-нэхъат къызэрэтэжырэм тыклэ-упчлагъ.

Зыгъэпсэфынэу уахтэ зэри-мылэр Руслан къытиуагъ. Ады-геим щылэу зэлуклэгъоу зыхэлэ-жыагъэхэм яшлуагъэклэ, иофшлэ-ныклэхэм афежыагъ.

Лъапсэр зыгъэпытэрэ цыфым лэужхэр зэрэпых, цыфхэр зэфещэх. Р. Мэзлоум икъэгъэ-лэгъэонхэм урысхэр, адыгэхэр, къэндзалхэр, хэгъэгу зэфэшхы-афхэм къарыкыжыгъэхэр яп-лэхуу тырихылагъ. Шлэны-гъэлэжыу Гуклэлэ Зухра, зэ-лашлэрэ археологэу, сурэтышлэу Лэупэклэ Нурбий, еджаклоу Мырзэ Суандэ, ащ ипшэщэгъухэм музеим щалэгъугъэм ягушхэ-кыуачлэ хыгъэхуагъ. Адыгэхэм яшлэжэ зыкыгъэпгъэнымклэ, дунаим нахышлоу тыщашлэнымклэ ащ фэдэ зэхыхэхэр лъэшэу тыщыклагъэх. Сыд фэдэ хэгъэ-гу пщагъэхэми, Р. Мэзлоум ису-рэтхэм укыагъэукытэжыщтэп, уарыгушхонэу щытых. Шлухъафтын дэгъу цыфым фэпшы пшлоигъомэ, Мэзлоу Руслан иофшлагъэхэм къахэпхын плээкыштыр бэ.

Опсэу, Руслан! Лъэпкэ ис-кусствэр лъагъэу олэты, цыфхэм гушлуагъо къафэохы. Тхэм бэгъашлэ уешл.

Къэгъэпгъэоныр мэзаем и 10-м Мыекъуапэ щызэфашы-жышты.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтхэр къэгъэпгъэоным къы-щытырахыгъэх.

Зэхыщыагъэр ыкы къыдзыхы-гъэкырэ:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкэ Иохэмклэ, Лэклэб къэралхэм ащы-псэурэ тильэпкыгъу-хэм адырлэ зэпкы-ныгъэхэмклэ ыкы къэбар жьугъэм иамал-хэмклэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэшылэр:

385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшэдэкыжэ зы-хырэ секретары: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхыаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын Иохэмклэ, телерадиокытын-хэмклэ ыкы зэлы-Лэскыкы амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэоры-шлал, зэраушыхы-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхауырэ

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэклэмкы

пчыагъэр

4532

Индексхэр

52161

52162

Зак. 30

Хэутыным узшыкытхэнэу щыт уахытэр Сыхыатыр 18.00 Зыщыкытхэгъэхэ уахытэр Сыхыатыр 18.00

Редактор

шъхалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхалэм иапэрэ гуадзэр

Мэшлэкъо

Саид

Пшэдэкыжэ

зыхырэ

секретары

Жаклэмыкыо

Аминэт

